

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo
visokošolskega programa

LOKALNE VOLITVE

Kandidatka: Ajda Henigman
Številka indeksa: 04035597

Mentor: mag. Miloš Senčur

Ljubljana, september 2009

POVZETEK

Slovenija je demokratična država, saj ima oblast v njej ljudstvo. Ljudje svojo pravico oblikovanja oblasti uresničujejo tudi prek neposrednih volitev.

Lokalne volitve so volitve, na katerih volimo organe lokalne skupnosti. V Sloveniji uporabljamo večinski in proporcionalni volilni sistem, odvisno, kateri organ volimo. Najpomembnejši organ v lokalni skupnosti je občinski svet, saj je najvišji organ odločanja o vseh zadevah v občinski pristojnosti.

Ključne besede: lokalne volitve, volilni sistem, volilna kampanja, občinski svet, volilna pravica

SUMMARY

Slovenia is a democratic country, considering that the people hold the power. The people realize their right for shaping the authority also through the direct elections. The local elections are elections on which we elect the organs of the local community. Regarding the electoral system in Slovenia, we use majority rule and proportional representation, depending on which organ we vote. The most important organ in the local community is the municipality council, since it is the highest organ of decision making about all issues concerning the competence of municipality.

Key words: local elections, electoral system, electoral campaign, municipality council, right of election

KAZALO

POVZETEK	iii
SUMMARY	v
1 UVOD	1
2 ZGODOVINA LOKALNIH VOLITEV	3
3 TEMELJNE ZNAČILNOSTI LOKALNIH VOLITEV	5
3.1 POJEM IN POMEN	5
4 TEMELJNA NAČELA VOLILNEGA SISTEMA	6
4.1 SPLOŠNA IN ENAKA VOLILNA PRAVICA	6
4.2 NEPOSREDNA IN POSREDNA VOLILNA PRAVICA	7
4.3 SVOBODNA VOLILNA PRAVICA IN TAJNOST VOLITEV	7
5 VOLILNI SISTEM	9
5.1 VEČINSKI SISTEM	9
5.1.1 Sistem relativne večine	9
5.1.2 Sistem absolutne večine	9
5.1.3 Alternativno glasovanje	10
5.2 PROPORCIONALNI SISTEM	10
5.2.1 Sistem enega prenosljivega glasu	10
5.2.2 Proporcionalni sistem v ožjem pomenu	10
5.3 POLPROPORCIONALNI ALI MANJŠINSKI SISTEM	11
6 VOLITVE V OBČINSKE SVETE	13
6.1 VOLILNA PRAVICA	13
6.1.1 Evidentiranje volilne pravice	13
6.2 VOLILNI SISTEM	14
6.2.1 Večinske volitve	15
6.2.2 Proporcionalne volitve	15
6.3 VOLILNE ENOTE	16
6.4 VOLILNI ORGANI	16
6.5 KANDIDIRANJE IN POTRJEVANJE KANDIDATUR OZ. LIST KANDIDATOV ..	18
6.5.1 Kandidiranje na večinskih volitvah	18
6.5.2 Kandidiranje na proporcionalnih volitvah	19
6.5.3 Skupna pravila o kandidiranju	19
6.5.4 Potrjevanje kandidaturne oz. list kandidatov	20
6.6 GLASOVANJE NA VOLIŠČIH	20
6.7 POTRJEVANJE MANDATOV ČLANOV OBČINSKEGA SVETA	22
6.8 SPLOŠNE IN NADOMESTNE VOLITVE	22
6.9 NAKNADNE IN PONOVDNE VOLITVE	23
6.10 VARSTVO VOLILNE PRAVICE	23
7 VOLITVE ŽUPANOV	25
8 VOLITVE V SVETE KRAJEVNIH, VAŠKIH IN ČETRTHNIH SKUPNOSTI	28
9 VOLILNA KAMPANJA	30
9.1 VOLILNA KAMPANJA V MEDIJIH	30
9.2 PLAKATIRANJE	30

9.3	PREDVOLILNI SHODI	31
9.4	FINANCIRANJE VOLILNE KAMPANJE	31
9.5	DELNO POVRAČILO STROŠKOV ZA ORGANIZIRANJE IN FINANCIRANJE VOLILNE KAMPANJE.....	32
10	UDELEŽBA NA LOKALNIH VOLITVAH	33
10.1	UDELEŽBA NA LOKALNIH VOLITVAH V OBČINAH RIBNICA, KOČEVJE IN SODRAŽICA LETA 2002 IN 2006	34
10.1.1	Analiza ankete	35
11	ZAKLJUČEK	41
	LITERATURA.....	43
	VIRI.	44
	SEZNAM SLIK IN TABEL.....	45
	SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC	45
	PRILOGE.....	45
	IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA	47

1 UVOD

Volitve so pomembne za vsako demokratično državo, saj so izraz njene demokratičnosti. Ne glede na to, ali gre za državne ali lokalne volitve, pri vseh je treba zagotoviti, da na njih sodelujejo vsi državljani in državljanke, ki imajo volilno pravico, ter da se odločijo sami, brez kakršnegakoli pritiska. Da ima v Sloveniji oblast ljudstvo, določa že Ustava v 3. členu. Ta člen še določa, da državljani in državljanke svojo pravico uresničujejo neposredno in z volitvami.

Ustava v 9. členu določa, da je v Sloveniji zagotovljena lokalna samouprava. Nadalje Ustava tudi določa, da prebivalci Slovenije lokalno samoupravo uresničujejo v občinah in v drugih lokalnih skupnostih. Temelj samoupravne lokalne skupnosti je občina. Organi občine so občinski svet, župan in nadzorni odbor. Občinski svet je najvišji organ odločanja o vseh zadevah v okviru pravic in dolžnosti občine. Župan predstavlja in zastopa občino, nadzorni odbor pa je najvišji organ nadzora javne porabe v občini. Občinski svet in župan se volita neposredno na volitvah, člane nadzornega odbora pa imenuje občinski svet.

Na območju, kjer živita italijanska in madžarska narodna skupnost, sta slednji neposredno zastopani v občinskem svetu. Prav tako imajo v občinskem svetu pravico do svojega predstavnika tudi Romi, in sicer v občinah, v katerih jim zakon daje to pravico. V Sloveniji je takih občin dvajset.

Lokalne volitve se izvajajo na podlagi Zakona o lokalnih volitvah, ki je bil sprejet leta 1993. Do danes se je že nekajkrat spremenil, nazadnje leta 2008. Ta zakon ureja volitve v občinske svete, volitve župana in volitve v krajevne, vaške in četrtne skupnosti. Največ pozornosti zakon namenja volitvam za člane občinskega sveta, ki so najpomembnejše, saj gre za volitve predstavniškega organa občine. Del zakona, ki se nanaša na volitve župana, ureja samo tista vprašanja, ki so zaradi posebnosti županskih volitev drugačna glede na volitve v občinske svete, za ostala vprašanja pa se uporabljajo določbe, ki veljajo za volitve v občinske svete. Na enak način zakon ureja tudi vprašanja povezana z volitvami v krajevne, vaške in četrtne skupnosti.

Moja naloga je pretežno teoretična, saj če želimo, da so volitve demokratične in v skladu s predpisi, moramo le-te dobro poznati.

V diplomskem delu sem predstavila kratko zgodovino lokalnih volitev, dotaknila sem se njihovih temeljnih značilnosti in temeljnih načel volilnega sistema. Poznavanje in spoštovanje temeljnih volilnih načel nam pomaga, da se zavedamo, katere pravice nam po zakonu pripadajo in na kakšen način jih lahko uresničujemo. Nadalje sem predstavila izvolitev članov občinskega sveta, župana ter članov krajevnih, vaških in četrtnih skupnosti.

Predstavila sem tudi volilno kampanjo. Ta lahko veliko pripomore k dobremu rezultatu posamezne stranke ali neodvisnega kandidata na volitvah, če je dobra, in če znajo kandidati v okviru volilne kampanje dobro predstaviti svoje programe, ideje in cilje, za katere se bodo zavzemali. Ko govorimo o volilni kampanji, se ljudje ne

zavedamo, kakšno je ozadje. Vidimo le končni izdelek, to je posamezen nastop na volilnem soočenju ali predstavitev v posameznih krajih, vendar je v ozadju veliko več. Treba je pripraviti volilni material, organizirati razna predstavitvena srečanja v različnih krajih, volilna soočenja ipd. To področje se mi je ob prebiranju literature zdelo zelo zanimivo.

Kot problem sem si v svojem diplomskem delu zastavila (ne)udeležbo na lokalnih volitvah. Osredotočila sem se na občino Ribnica, občino Kočevje in občino Sodražica. Z vprašalnikom sem povprašala prebivalce teh treh občin po razlogih za neudeležbo. Ugotoviti sem želela tudi, v katerih občinah se ljudje glede na spol in starost najmanj udeležujejo lokalnih volitev. Obenem me je zanimalo, katerega kandidata za župana ali za člana občinskega sveta bi volivci volili, če bi bile volitve danes, ali bi bil to strankarski ali neodvisni kandidat.

2 ZGODOVINA LOKALNIH VOLITEV

Ustava iz leta 1974 je uvedla posebno strukturo in način oblikovanja zborov skupščin družbenopolitičnih skupnosti. Po tej Ustavi je bila skupščina organ družbenega samoupravljanja. Zaradi take ureditve je oblikovanje zborov iz različnih družbenih struktur temeljilo na delegatskem sistemu.

Občinska skupščina je bila sestavljena iz treh zborov:

- Družbenopolitični zbor (predstavljal je interese politično organiziranih članov)
- Zbor združenega dela (predstavljal je interese zaposlenih in samostojnih poklicev v občini)
- Zbor krajevnih skupnosti (predstavljal je interese občanov v krajevnih skupnosti kot manjših teritorialnih enotah znotraj občine).

Občinske volitve so bile del enotnega procesa vzpostavljanja enotne oblasti v republiki, zato so se te volitve opravljale hkrati z volitvami v republiško skupščino.

V delegatskem sistemu so bile neposredne volitve samo volitve delegacij, ostale volitve pa so bile posredne. Delegacije so se štete za kolektivnega poslanca, volile pa so se v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih. »Delegacije so izmed sebe najprej posredno volile oz. delegirale delegate v zbore občinske skupščine, te pa še naprej v zbore republiške skupščine«. (Grad, str. 132, 1998).

Delegatski sistem je dobival veliko kritik, saj ni omogočal volivcu, da se uveljavi kot posameznik in da volivci nimajo neposrednega vpliva na izbiro članov skupščine.

Zvezni ustavni amandma iz leta 1988 ter republiški ustavni amandmaji iz leta 1989 so uvedli neposredne volitve v vse zbore skupščin družbenopolitičnih skupnosti, razen v Zbor republik in pokrajin Skupščine SFRJ.

Slovenska volilna zakonodaja, sprejeta konec leta 1989 in izvedena na volitvah spomladi leta 1990, je bila prelomna za dotedanji razvoj na tem področju. Postavljala so se vprašanja, do katere mere bo novi volilni sistem dopuščal nastop politične stranke in po kakšnem sistemu se bodo razdelili mandati. Volilni sistem je še vedno imel nekatere elemente starega volilnega sistema. To je bila zlasti struktura skupščin, ki so bile še vedno sestavljene iz treh zborov.

Da bi se vzpostavil predstavniški organ, ki bi temeljil na ideji splošnega političnega interesa in bi izražal politične interese, je bilo treba doseči politični kompromis, saj sta bili ovira trodomna skupščina in delegatski sistem. Rezultat političnega kompromisa je bil, da se vsak zbor vodi po različnem volilnem sistemu. Republiški skupščinski zbor združenega dela se je volil po sistemu relativne večine, zbor občin po sistemu absolutne večine, družbenopolitični zbor pa po proporcionalnem sistemu. »Tako kot na republiški so tudi na občinski ravni veljali za tri zборе skupščin trije različni volilni sistemi« (Grad, 1998, str. 133). Spomladi leta 1990 se ni mandat iztekel samo članom republiških skupščin, temveč tudi članom občinskega sveta, in zato je sprejeta volilna zakonodaja na enak način veljala za volitve tako v republiške kot tudi v občinske skupščine.

Zdajšnji zakon o lokalnih volitvah je bil sprejet konec leta 1993, volitve na podlagi tega zakona pa izvedene konec leta 1994, saj so se vmes ustanovljale nove občine. Zakon o lokalnih volitvah je bil sprejet hkrati z zakonom o lokalni samoupravi. Zakona o lokalnih volitvah takrat ni bilo mogoče izvesti, saj sta bila število občin in njihova

velikost neznana in težko predvidljiva. Domnevati je bilo lahko, da bodo občine različno velike, zato je zakon predvideval različne volilne sisteme za različno velike občine, vendar ne v odvisnosti od števila prebivalcev v občini (kot je bilo sprva predlagano), temveč odvisno od števila članov v občinskem svetu. »Taka ureditev sicer upošteva različnost občine, toda ne na način, ki bi bil smotrni, saj ne določa hkrati, da mora biti število članov občinskega sveta odvisno od števila prebivalcev v občini. Posledica tega je lahko, da ima majhna občina z velikim številom članov občinskega sveta drugačen sistem, ki bi ustrežal mnogo večji občini in nasprotno« (Grad, 1998, str. 136). ZLV nam v 116. členu pravi, da se število članov občinskega sveta določi glede na število prebivalcev v občini. Tako ima na primer občinski svet v občini, ki šteje do 3.000 prebivalcev, 7 do 11 članov. Če ima občina 5.000 prebivalcev, ima občinski svet 12 do 15 članov in tako naprej. Že na začetku pa je bilo jasno, da se predstavniki italijanske in madžarske narodne skupnosti ter romski predstavniki volijo po večinskem sistemu.

3 TEMELJNE ZNAČILNOSTI LOKALNIH VOLITEV

3.1 POJEM IN POMEN

Pri lokalnih volitvah volimo organe lokalnih skupnosti. V lokalni samoupravi prevladuje posredna demokracija, kar pomeni, da odločajo lokalni organi, na katere občani prenesejo pravico odločanja. Volitve predstavljajo pomemben del lokalne demokracije, saj so ena izmed možnosti, preko katere lahko občani vplivajo na lokalno samoupravo.

Najpomembnejše so volitve članov predstavniškega organa (občinski svet), saj ta sprejema najpomembnejše odločitve. Volitve volivcem omogočajo, da neposredno vplivajo na sestavo predstavniškega telesa ter da članom predstavniškega telesa podelijo pooblastilo, da odločajo v njihovem imenu.

Pod pojem lokalnih volitev pa uvrščamo tudi volitve župana in volitve v svete krajevnih, vaških in četrtnih skupnosti.

Volitve organov lokalnih skupnosti imajo v okviru lokalne samouprave podobno vlogo in pomen kot volitve na državni ravni.

Lokalne volitve so podobne državnim glede organizacije, postopka in pravnega jamstva za uresničevanje volilne pravice. Na lokalnih volitvah morajo biti upoštevana vsa temeljna načela, ki jih bom predstavila v naslednjem poglavju.

Pogosto rezultat lokalnih volitev napove, kakšna bo odločitev volivcev na naslednjih državnih volitvah, ni pa nujno.

Lokalne volitve se v primerjavi z državnimi volitvami tudi razlikujejo, predvsem v tem, da državne volitve potekajo v večji skupnosti kot lokalne, kar vpliva na samo organizacijo volitev, njihov pomen in naravo.

Pomen in vloga političnih strank sta pri lokalnih volitvah manjša kot pri državnih, saj so politične stranke na lokalni ravni različno organizirane in imajo tudi različen vpliv v okolju in tudi kandidati so volivcem bolj ali manj znani. Iz teh razlogov nam volilni izid na lokalnih volitvah ne pokaže v celoti, kakšno politično moč stranka trenutno uživa, kot nam to pokažejo državnozborske volitve. »Stranka, ki ima v celotni državi razmeroma majhno podporo volilnega telesa, lahko dominira v nekaj lokalnih skupnosti in nasprotno: na državni ravni močna stranka ima lahko le relativno majhno podporo v vseh občinah« (Grad, 1998, str. 51).

Politični uspeh politične stranke lahko ugotovimo na podlagi tega, koliko mest je dobila v občinskih svetih in v kako velikih občinah. Treba je omeniti še župana, ki je voljen po večinskem sistemu. Več županskih mest politična stranka pridobi, večji volilni uspeh ima. Oba kriterija nam lahko podata približen političen uspeh posamezne politične stranke na lokalnih volitvah.

4 TEMELJNA NAČELA VOLILNEGA SISTEMA

Načela volilnega sistema so nujen pogoj, da so volitve demokratične.

»Predstavniško telo lahko predstavlja ljudsko voljo le, če ga izvolijo za to sposobni državljani in če imajo pri volitvah vsi možnost enakega vpliva na sestavo« (Grad et al., 1999, str. 265).

Ta načela so določena že z Ustavo, podrobneje razčlenjena pa še z volilno zakonodajo in drugimi predpisi.

4.1 SPLOŠNA IN ENAKA VOLILNA PRAVICA

»Splošna volilna pravica je pravica vsakega državljana, da voli ne glede na razredno, narodnostno, rasno, ekonomsko ali drugo pripadnost« (Kaučič in Grad, 2003, str. 230). Pri izvrševanju te pravice so izključene ali začasno omejene osebe, ki zaradi duševne bolezni ali mladosti na morejo sodelovati. Splošna volilna pravica je tudi neke vrste merilo, da neko državo uvrstimo med potencialno demokratično državo.

Volilna pravica je bila včasih omejena glede na premoženjsko stanje in spol. Tudi danes obstajajo še nekatere omejitve za pridobitev volilne pravice. Nekatero omejitve so enake tako za aktivno volilno pravico kot tudi za pasivno volilno pravico, obstajajo pa tudi razlike med omejitvami.

Volilno pravico delimo na aktivno (voliti) in pasivno (biti voljen) volilno pravico.

Za pridobitev aktivne volilne pravice se najpogosteje zahteva tri pogoje, in sicer: državljanstvo in stalno prebivališče, starostno omejitev ter duševno prizadetost. Državljanstvo se zahteva iz preprostega razloga, da je posameznik, preden pridobi aktivno volilno pravico, integriran v določeno družbo, saj državljanstvo predstavlja posebno vez med posameznikom in državo. Zahteva po stalnem prebivališču naj bi pomenila, da je posameznik seznanjen z različnimi vprašanji, ki zadevajo njegovo državo. Postavlja pa se vprašanje tistih, ki so dalj časa odsotni iz države, na primer zaradi študijskih zadev ali dela. To vprašanje je rešeno tako, da takšni posamezniki to pravico lahko izkoristijo v državi, v kateri na primer delajo ali se izobražujejo. Najpogostejši mejnik za pridobitev volilne pravice je polnoletnost. V Sloveniji je to 18 let, nekatere države pa imajo tudi višjo zahtevano starost, na primer 20 ali 21 let ali celo več. Pri katerih letih se je človek sposoben odločiti, za koga naj voli? Pri nas je starostna meja 18 let. Mislim, da bi bila ta meja lahko višja, ker marsikaterega mladega človeka politika pri teh letih ne zanima, oz. se mu zdi vse nepomembno. Ti ljudje se volitev ne udeležijo, posledica česar je volilna neudeležba v določeni občini. Po mojem mnenju bi morali starostno mejo povečati tudi zaradi tega, ker oseba pri na primer 21 letih že začne razmišljati o svoji prihodnosti in o tem, kako bo izvolitev nekega kandidata vplivala nanjo. V zvezi z duševno prizadetostjo se postavlja vprašanje, kje je meja med občasno in stalno ter med večjo in manjšo duševno prizadetostjo. Večina držav zahteva, da je posameznik duševno zdrav, če želi pridobiti aktivno volilno pravico (po Krašovec, 2007, 23-27).

Tudi za pridobitev pasivne volilne pravice obstajajo določene omejitve. Prav tako kot pri aktivni volilni pravici, sta tudi tu starostna omejitev in pogoj državljanstva. Nekatere države kot dodatni pogoj zahtevajo še denarni polog, ki se ga kandidatu vrne, če doseže zahtevano število glasov. Z denarnim pologom naj bi odvrnili neresne kandidate. Drug način za preprečevanje neresnih kandidatur, ki je uveljavljen v nekaterih državah, pa je določeno število podpisov, ki jih mora kandidat pridobiti. V Sloveniji se za pridobitev aktivne in pasivne pravice zahteva državljanstvo, polnoletnost in da posamezniku ni bila odvzeta poslovna sposobnost. Ker je Slovenija članica Evropske unije, lahko pri nas na lokalnih volitvah sodelujejo tudi državljani drugih držav članic Evropske unije in tujci, ki imajo stalno prebivališče v Sloveniji, in sicer v tisti občini, kjer to stalno prebivališče imajo.

Enaka volilna pravica pomeni, da ima glas vsakega volivca enako vrednost, da ima vsak volivec samo en glas in da njegov glas nima prednosti pred drugimi glasovi. Ta pravica se kaže tudi v ustavnem načelu enakost v pravicah in dolžnosti ter pred zakonom.

Kljub vsemu pa obstajajo tudi kršitve tega načela, in sicer z uporabo t.i. »volilne geometrije«, kar pomeni prikrojevanje velikosti ali oblike volilnih enot, da ima glas enega volivca večjo vrednost kot glas volivca v drugi enoti.

4.2 NEPOSREDNA IN POSREDNA VOLILNA PRAVICA

Volilna pravica je lahko neposredna ali posredna, odvisno, ali gre za neposredne ali posredne volitve.

»Volitve so neposredne, če volivci sami brez posrednika glasujejo za člane predstavniškega telesa, posredne pa, če izberejo samo posrednike, ki potem izvolijo člane predstavniškega telesa. Pri posrednih volitvah lahko volivci posebej za volitve izberejo posebne volilne može (elektorje) ali posebno volilno telo (kolegij), ki potem izvoli člane predstavniškega telesa« (Grad, 1998, str. 66).

Neposredne volitve so bolj demokratične od posrednih, saj omogočajo volivcu neposredno izbiro svojih predstavnikov. Pri lokalnih volitvah prevladujejo neposredne volitve, saj gre za v primerjavi z državnimi volitvami za majhno volilno telo in zato je tudi iz organizacijskega in tehničnega vidika lažje izvesti neposredne volitve. Pri lokalnih volitvah je tudi močna povezanost med volivci in njihovimi predstavniki.

4.3 SVOBODNA VOLILNA PRAVICA IN TAJNOST VOLITEV

»O svobodni volilni pravici govorimo takrat, kadar volivci resnično svobodno izbirajo med kandidati na volitvah. Svobodna volitev obsega tudi pravico vsakega volivca, da uveljavlja svojo volilno pravico ali pa ne« (Grad, 1998, str. 67). Na volivca ne sme pri odločitvi, kako bo volil, vplivati nihče ali ga kako drugače omejevati.

Tajnost glasovanja je tesno povezana s svobodnimi volitvami in je eden izmed bistvenih elementov politične demokracije. Tajno glasovanje ima prednost pred javnim glasovanjem. Ljudje gredo raje na volitve, če vedo, da so tajne in da jih ne more nihče prisiliti, za koga naj glasujejo, ali ga poklicati na odgovornost. Na voliščih mora biti poskrbljeno, da volivec pri glasovanju ni moten ali opazovan. Za nemoten potek glasovanja morajo skrbeti volilni odbori na voliščih.

5 VOLILNI SISTEM

Volilni sistem razdelimo na volilni sistem v ožjem pomenu in volilni sistem v širšem pomenu. »V širšem obsega volilni sistem predpise o volilni pravici, organizaciji volitev, postopku in tehniki volitev, o razdelitvi mandatov itd. Volilni sistem v ožjem pomenu pa je samo sistem razdelitve mandatov« (Kaučič in Grad, 2003, str. 225).

V dosedanjih volilnih sistemih sta se razvila predvsem večinski in proporcionalni sistem, ki pa se lahko izvajata v različnih oblikah. Tako pri večinskem sistemu obstajata sistem relativne in sistem absolutne večine ter alternativno glasovanje. Pri proporcionalnem sistemu je možnost sistema enega prenosljivega glasu ali pa proporcionalni sistem v ožjem pomenu. Obstaja pa tudi polproporcionalni ali manjšinski sistem.

5.1 VEČINSKI SISTEM

Za ta sistem je značilno, da se o kandidatih odloča z večino. Volivec glasuje o tolikih kandidatih oz. kandidatnih listah, kolikor se v volilni enoti voli predstavnikov. Večina je lahko relativna, absolutna ali pa gre za t.i. alternativno glasovanje.

5.1.1 Sistem relativne večine

Po sistemu relativne večine je izvoljen tisti kandidat, ki je med vsemi kandidati, ki kandidirajo v volilni enoti, dobil največ glasov. V primeru, da sta kandidata dva, pa relativna večina postane absolutna, saj bo takšno večino dobil eden med tema dvema kandidatom. Ta sistem lahko prikažemo na naslednjem primeru: V določeni volilni enoti je bilo oddanih 8.000 glasovnic. Od tega je kandidat A dobil 3.000, kandidat B 2.000, kandidat C 1.700 kandidat D 800 in kandidat E 500 glasov. Izvoljen je kandidat A, čeprav ima manj glasov kot ostali kandidati (B, C, D in E) skupaj. Izvoljen je tisti, ki ima največji delež podpore med ostalimi kandidati posamično.

5.1.2 Sistem absolutne večine

Kandidat je izvoljen samo, če uživa podporo večine volivcev v volilni enoti. Le redko se zgodi, da je v prvem krogu izvoljen kateri od kandidatov, zato se opravi še eno glasovanje, pri katerih pa ne smejo biti pogoji za izvolitev enaki, saj bi se volitve lahko ponavljale v nedogled. Zaradi tega so v naslednjem krogu pogoji za izvolitev milejši. Možnosti sta dve:

- Volitve se opravijo samo med kandidatom, ki sta v prvem krogu dobila največ glasov
- V naslednjem krogu je dovolj relativna večina.

5.1.3 Alternativno glasovanje

To glasovanje temelji na načelu absolutne večine, »vendar ne zahteva ponavljanja glasovanja, ker se volivec ne odloča samo za enega kandidata, temveč poleg izbranega kandidata označi še enega ali več kandidatov, ki bi ga volil v drugem krogu, če njegov izbrani kandidat ne bi bil izvoljen v prvem krogu in bi se moral odločati med drugimi kandidati« (GRAD, 1998, str. 76).

Izvoljen je tisti kandidat, ki je dobil večino vseh glasov. Če noben izmed kandidatov ne dobi potrebne večine, se najprej izloči tistega, ki je dobil najmanjše število glasov. Njegovi glasovi se dodelijo tistim kandidatom, ki so na glasovnicah označeni na prvih dveh mestih.

5.2 PROPORCIONALNI SISTEM

Po tem sistemu morajo biti mandati razdeljeni med kandidate oz. liste kandidatov tako, da so sorazmerni s podporo, ki jim jo dajo posamezne skupine volivcev na volitvah.

5.2.1 Sistem enega prenosljivega glasu

Ta sistem se uporablja pri glasovanju o kandidatih ali pri glasovanju o listah kandidatov v tistih volilnih enotah z več poslanskim sedeži. Na glasovnicah se označi prednostni vrstni red kandidatov, ni pa treba, da volivci to storijo glede vseh kandidatov. Neporabljeni glasovi izvoljenega kandidata se po vrstnem redu dobljenih glasov dodelijo drugim kandidatom.

Ta sistem zmanjšuje vpliv političnih strank, saj lahko volivec glasuje tudi za kandidate drugih političnih strank.

5.2.2 Proporcionalni sistem v ožjem pomenu

Ta sistem se uporablja samo pri glasovanju o listah kandidatov.

Možna je delitev mandatov po sistemu volilnih količnikov (Harejev sistem). »Volilni količnik je število glasov, ki jih je potrebno za izvolitev enega poslanca v volilni enoti. Izračuna se tako, da se vsota vseh oddanih glasov v volilni enoti deli s številom poslancev, ki se volijo v volilni enoti« (GRAD et al., 1999, str. 271).

Primer: V neki volilni enoti se voli 4 poslance. Oddanih je 12.000 glasov. Za izvolitev enega poslanca je potrebnih 3.000 glasov.

Vsaki listi kandidatov se dodeli toliko mandatov, kolikokrat je volilni količnik vsebovan v številu glasov, dobljenih v volilni enoti. Ker po tem sistemu ni mogoče razdeliti vseh mandatov, se uporabi pravilo največjega ostanka. Po tem pravilu se preostali mandati dodelijo tistim kandidatnim listam, ki so imele pri delitvi po volilnem količniku največje ostanke glasov.

Obstaja pa še t.i. d'Hondtov sistem ali pravilo največjega povprečja. Pri tem sistemu se izračuna absolutno število glasov, ki so jih dobile posamezne liste kandidatov v volilni enoti. Število glasov vsake liste se deli najprej z 1, nato z 2, 3, 4 in tako naprej do števila mandatov, ki se delijo v volilni enoti. Med dobljenimi rezultati se izloči toliko največjih števil, kolikor mandatov je treba razdeliti. Števila se nato razporedijo po velikosti. Mandati se dodelijo tistim listam, ki vsebujejo najvišja števila po vrstnem redu.

Primer: Razdeliti je treba 5 mandatov. Lista A je dobila 15.000 glasov, lista B 10.000, lista C 8.000 in lista D 7.000 glasov (po Grad et al, 1999, str. 272).

Tabela 1: Primer razdelitve mandatov po proporcionalnem sistemu

	A	B	C	D
1	15.000	10.000	8.000	7.000
2	7.500	5.000	4.000	3.500
3	5.000	3.333	2.667	2.333
4	3.750	2.500	2.000	1.750

Vir: Državna ureditev Slovenije (Grad et al, 1999, str.272)

Lista A dobi 2 mandata, liste B, C in D pa po 1 mandat.

Harejev in d'Hondtov sistem je možno tudi kombinirati. Na primer d'Hondtov sistem se uporabi samo za tiste liste kandidatov, ki so dosegle Harejev količnik v volilni enoti.

Poleg zgoraj opisanih načinov izvajanja proporcionalnega sistema so možni še nekateri drugi načini izvajanja. Eden od teh je, da se določi prag za vstop. Če ga lista ne doseže, se ji mandati ne dodelijo.

Proporcionalni sistem v čisti obliki pomeni, da volivci izbirajo samo med tistimi kandidati, ki so jih določile politične stranke. Mandati se delijo po vrstnem redu. Če dobi stranka en mandat, se ta dodeli kandidatu, ki je na prvem mestu na listi. Če dobi dva mandata, ju dobita kandidata na prvem in drugem mestu.

Pozitivna lastnost proporcionalnega sistema je, da omogoča politično predstavništvo tudi manjšim političnim strankam in raznim manjšinam.

Slaba lastnost proporcionalnega sistema pa je, da je pretvorba dobljenih glasov zapletena.

5.3 POLPROPORCIONALNI ALI MANJŠINSKI SISTEM

Ta sistem le delno zagotavlja sorazmernost pri delitvi sedežev. Obstajajo tri oblike:

- *Sistem omejenega glasovanja* – ta se uporablja v volilnih enotah, kjer se voli več poslancev. Volivec lahko glasuje le za določeno število kandidatov, ki je manjše od števila poslancev, ki se volijo v volilni enoti.
- *Sistem enega neprenosljivega glasu* – volivci v volilni enoti z več mandati lahko glasujejo samo o enem kandidatu. Kandidati, ki dobijo največ glasov, so izvoljeni.
- *Sistem pomnoženega ali kumuliranega glasovanja* – volivec ima toliko glasov, kolikor poslancev se voli v volilni enoti. Volivec pa ni dolžan glasovati o tolikih kandidatih, kolikor pripada mandatov volilni enoti in ni dolžan glasovati samo o določenem številu kandidatov. O tem se odloči sam.

6 VOLITVE V OBČINSKE SVETE

Določbe o volitvah v občinske svete vsebuje Zakon o lokalni samoupravi, ki pravi, da se občinski svet voli na podlagi splošne in enake volilne pravice z neposrednim in tajnim glasovanjem. Zakon o lokalnih volitvah pa podrobneje ureja te volitve.

6.1 VOLILNA PRAVICA

Za člana občinskega sveta je lahko izvoljen (in voli) vsak državljan Republike Slovenije, ki je polnoleten in mu ni bila odvzeta poslovna sposobnost. »Pravico voliti člana občinskega sveta imajo pod enakimi pogoji tudi tujci, ki imajo stalno prebivališče v Republiki Sloveniji« (ZLV, 5. člen). Prav tako kot slovenski državljani, imajo aktivno in pasivno volilno pravico tudi državljani drugih držav članic Evropske unije, ki imajo stalno prebivališče v Republiki Sloveniji. Oseba, ki ima volilno pravico, jo lahko uporabi samo v občini, v kateri ima to stalno prebivališče.

V občinskem svetu imata najmanj enega predstavnika tudi narodni skupnosti na narodnostno mešanih območjih. To pravico jim določa Ustava v 64. členu. Pripadniki narodnih skupnosti imajo dvojno volilno pravico, saj lahko glasujejo za svojega predstavnika v občinskem svetu in za ostale kandidate za člane občinskega sveta. Zoper to določbo iz zakona o lokalnih volitvah je bila leta 1998 na Ustavno sodišče vložena pobuda za ustavnosodno presojo, saj so pobudniki menili, da je dvojna volilna pravica v nasprotju z ustavnim načelom enakosti pred zakonom in da gre za nedopustno diskriminacijo. Ustavno sodišče je odločilo, da ta določba ni v neskladju z ustavo, saj je posebna volilna pravica italijanske in madžarske narodne skupnosti izraz ustavno zajamčene zaščite teh skupnosti in njihovih pripadnikov.

Prav je, da imajo pripadniki narodnih manjšin svojega predstavnika v občinskem svetu, saj jim je na ta način zagotovljeno, da lahko uveljavljajo svoj interes.

6.1.1 Evidentiranje volilne pravice

Volilna pravica se evidentira s splošnim občinskim volilnim imenikom (ZLV, 8. člen). Volilni imeniki so splošni in posebni. V splošni volilni imenik se vpišejo državljani, ki imajo stalno prebivališče v Sloveniji. V Sloveniji imamo tri posebne volilne imenike, in sicer za italijanske narodne manjšine, za madžarske narodne manjšine in za državljane s stalnim prebivališčem v tujini.

Državljan, ki imajo stalno prebivališče v tujini, morajo sami 30 dni pred volitvami vložiti zahtevek na državno volilno komisijo, da želijo glasovati. Zahtevku morajo priložiti dokaz o državljanstvu.

Volilna pravica za pripadnike italijanske in madžarske narodne skupnosti se evidentira s posebnim občinskim volilnim imenikom za te občane. Prav tako imajo posebni občinski volilni imenik tudi pripadniki romske skupnosti.

Namen te evidence je, da se omogoči voliti tistim, ki imajo volilno pravico za volitve pripadnikov teh skupnosti in onemogočiti tistim, ki te pravice nimajo.

Evidenca volilne pravice se nanaša samo na tiste volivce, ki imajo v občini volilno pravico.

Evidenca volilne pravice državljanov Republike Slovenije ter državljanov Evropske unije, ki niso državljani Republike Slovenije, je stalna. Volilna pravica pripadnikov italijanske in madžarske narodne skupnosti ter pripadnikov romske skupnosti se evidentira z volilnim imenikom. »Stalna evidenca volilne pravice se vodi v registru stalnega prebivalstva v upravni enoti ter v centralnem registru prebivalstva Republike Slovenije« (ZEVP, 3. člen). Na podlagi evidence volilne pravice se za vsake volitve sestavijo volilni imeniki.

6.2 VOLILNI SISTEM

Za člane občinskega sveta se uporablja večinski ali proporcionalni sistem, odvisno od števila članov, ki se volijo.

Občinski svet šteje od 7 do 45 članov. Po večinskem sistemu se voli občinski svet, ki šteje od 7 do 11 članov, če pa šteje občinski svet od 12 do 45 članov, pa se voli po proporcionalnem sistemu.

Predstavniki romskih skupnosti in italijanske oz. madžarske narodne manjšine se volijo po večinskem sistemu, ker gre za praviloma manjše število predstavnikov in ker zastopajo skupne interese posamezne skupnosti.

V Sloveniji imamo 20 občin, ki morajo v občinskem svetu imeti najmanj enega romskega predstavnika. »Vlada z uredbo določi kriterije in merila, na podlagi katerih se opredeli avtohtonost naseljene romske skupnosti, ki je pogoj za določitev Romov v občinskem svetu« (ZLS, 39. člen).

Ustavno sodišče je leta 2002 v postopku za oceno ustavnosti in zakonitosti, na pobudo Vlade Republike Slovenije odločilo, da občine Beltinci, Grosuplje, Krško, Semič, Šentjernej in Trebnje v svojih statutih nimajo določbe, da so člani občinskega sveta tudi romski predstavniki. Statuti teh občin so v nasprotju s 39. in 101.a členom Zakona o lokalni samoupravi, zato jim je Ustavno sodišče naložilo, da morajo svoje statute ustrezno uskladiti, predvsem morajo na novo določiti število članov občinskega sveta, pri čemer morajo obvezno upoštevati, da morajo imeti najmanj enega predstavnika romske skupnosti. Ustavno sodišče jim je naložilo še, da morajo razpisati volitve za predstavnike romske skupnosti za člane občinskega sveta, če tega niso zagotovile na rednih volitvah 2002.

Zahteva je bila poslana vsem obravnavanim občinam, v roku pa so odgovorile le štiri občine. Občina Krško je navedla, da je bila zahteva po uskladitvi obravnavana na seji občinskega sveta, vendar pa občinski svet ni bil sklepčen. Občina Grosuplje in občina Semič sta prepričani, da pri njih živeči Romi ne izpolnjujejo niti minimalnih pogojev avtohtonosti niti kriterija zgodovinske ali tradicionalne naselitve, ter, da je njihovo število majhno in da so neorganizirani. Občina Semič še dodaja, da ne more sprejeti dejstva, da ima romska skupnost dvojno volilno pravico. Občina Beltinci pa meni, da

bi bili Romi v primerjavi z drugimi prebivalci v privilegiranem položaju, če bi statut uskladili v skladu z Zakonom o lokalni samoupravi.

Ustavno sodišče je že presojalo določbo 39. člena ZLS in odločilo, da je ta člen v neskladju z načeli pravne države iz 2. člena Ustave. Zakonodajalcu je zato naložilo, da mora predpisati kriterije in merila, na podlagi katerih bodo občine lahko ugotovile, ali na njihovih območjih prebiva avtohtona romska skupnost.

Izpodbijani statuti so v neskladju z zakonom. Tretji odstavek 153. člena Ustave določa, da morajo biti podzakonski akti in drugi splošni akti v skladu z zakonom in Ustavo. To velja tudi za splošne akte občin.

6.2.1 Večinske volitve

V volilni enoti se lahko po večinskem sistemu voli eden ali več članov občinskega sveta. Glasuje se za posameznega kandidata. »Volvec lahko glasuje največ za toliko kandidatov, kolikor članov občinskega sveta se voli v volilni enoti« (ZLV, 11. člen). Izvoljeni so tisti kandidati, ki so dobili največ glasov.

Pri večinskih volitvah za člane občinskega sveta se občina razdeli na volilne enote. Izjema obstaja v občinah, kjer občinski svet ne šteje več kot 7 članov. V taki občini se člani občinskega sveta volijo v vseh volilnih enotah ali pa v občini kot v eni volilni enoti. Prav tako se predstavniki narodnih in romskih skupnosti volijo v občini kot eni volilni enoti.

Če se v volilni enoti voli več članov občinskega sveta in sta dva kandidata dobila enako največje število glasov, odloči o izvolitvi med njima žreb. (ZLV, 12. člen). Prav tako o izvolitvi odloči žreb, če se v volilni enoti voli več članov in sta zadnja dva kandidata, ki še prideta v poštrev za izvolitev, dobila enako število glasov. Pripadniki italijanske in madžarske narodnosti ter predstavniki romske skupnosti se vedno volijo po večinskem sistemu, zaradi manjšega števila predstavnikov v občinskem svetu.

6.2.2 Proporcionalne volitve

Pri proporcionalnih volitvah se glasuje o kandidatnih listah. Volvec lahko na glasovnici označi kandidata, ki mu da preferenčni glas.

Mandati se delijo na enak način kot pri državnih volitvah, razlika pa je v volitvah v eni volilni enoti ali v večih volilnih enotah. Če se člani občinskega sveta volijo v občini kot eni volilni enoti, se mandati dodelijo na dveh ravneh, in sicer na ravni volilne enote in na ravni občine. Na ravni volilne enote se mandati dodelijo po Harejevem volilnem količniku. Mandati, ki niso bili razdeljeni, pa se razdelijo na ravni vse občine po d'Hondtovem sistemu, ki pa je drugačen kot pri državnih volitvah. Pri razdelitvi se uporabijo vsi glasovi v občini in ne samo ostanki. Izločijo se tisti, ki jim po količnikih ne pripadajo najmanj 3 mandati, vendar pa obdržijo tiste mandate, ki so jih dobile pri delitvi v volilni enoti. Preostali mandati se dodelijo preostalim listam.

Izvoljenih je toliko kandidatov, kolikor mandatov je dobila lista. Kandidati se izvolijo po vrstnem redu na listah, razen, če je zaradi preferenčnega glasovanja vrstni red spremenjen.

6.3 VOLILNE ENOTE

Volilne enote so območja, na katera se razdeli območje občine za izvedbo volitev članov v občinski svet. Za razdelitev lokalne skupnosti na volilne enote je treba upoštevati dva dejavnika, in sicer velikost lokalne skupnosti in sistem razdelitve mandatov.

Pri večinskih volitvah se oblikujejo volilne enote. V vsaki volilni enoti se voli en član občinskega sveta, lahko pa tudi več, vendar ne več kot trije. Če občinski svet ne šteje več kot 7 članov, se le-ti lahko volijo v eni volilni enoti.

Pri proporcionalnih volitvah se občina lahko razdeli na volilne enote, lahko pa se vsi člani volijo v občini kot v eni volilni enoti. V vsaki volilni enoti se voli najmanj 5 članov občinskega sveta, ni pa nujno, da se v vsaki volilni enoti voli enako število članov.

Predstavniki italijanske in madžarske narodne skupnosti ter predstavniki romske skupnosti se volijo v eni volilni enoti, ki je območje občine.

Velikost volilne enote je povezana z načelom enake volilne pravice. Do kršitve tega načela lahko pride z oblikovanjem različno velikih volilnih enot (nedopustna volilna geometrija). Za doseg enake volilne pravice je pri oblikovanju volilnih enot potrebno upoštevati pravilo, da se na približno enako število prebivalcev voli po en član predstavniškega telesa. Pri oblikovanju volilnih enot je treba upoštevati število prebivalcev in ne število volivcev, kot so to leta 2000 v odloku zapisali v občini Logatec. Sodišče ji je naložilo, da mora odlok ustrezno popraviti do naslednjih volitev, ki so bile leta 2002.

Volilna enota obsega območje krajevne, vaške ali četrtne skupnosti, če je občina razdeljena na take skupnosti, drugače pa volilna enota obsega enega ali več naselji ali dela naselja.

6.4 VOLILNI ORGANI

Volilne organe delimo na volilne organe v ožjem in širšem pomenu. Volilni organi v ožjem pomenu se oblikujejo izključno za volitve. Med organe v ožjem pomenu uvrščamo volilne komisije in volilne odbore. Volilni organi v širšem smislu pa opravljajo redne državne funkcije (državna volilna komisija), imajo pa tudi funkcije pri volitvah, kot so razpis volitev, sodno varstvo volilne pravice. Poleg teh pa imajo pri volitvah določene funkcije še predsednik državnega zbora, občinski svet, župan, upravni organi, ki so pristojni za vodenje volilne evidence ter sodišča pristojna za upravne spore.

Volilni organi so pri svojem delu popolnoma samostojni in delajo le na podlagi zakona in drugih predpisov, ki so nastali na podlagi Ustave in zakona.

Volilne komisije skrbijo predvsem za tehnično izvedbo volitev in za varstvo zakonitosti v volilnem postopku. Imajo 4-letno mandatno dobo, imenujejo se za vsake redne volitve posebej. Ustanovijo se za območje občine, pri proporcionalnih volitvah pa tudi za območje volilne enote. Posebna občinska volilna komisija se ustanovi za volitve predstavnikov italijanske in madžarske skupnosti ter za volitve predstavnikov romske

skupnosti. Sestavljajo jo predsednik in 3 člani ter njihovi namestniki. Predsednik in njegov namestnik se določita izmed sodnikov ali drugih diplomiranih pravnikov. Ostali člani pa se imenujejo na predlog političnih strank, občanov ter drugih organizacij občanov v občini. V posebni občinski volilni komisiji morata biti vsaj en član in en namestnik pripadnika narodne oz. romske skupnosti. Imenuje jih občinski svet. Občinska volilna komisija ima naslednje funkcije:

- skrbi za zakonitost volitev
- potrjuje candidature oz. liste kandidatov in sestavlja seznam kandidatur oz. list
- določa volišča
- imenuje volilne odbore
- ugotavlja rezultat glasovanja, razglasi izvoljene člane občinskega sveta ter poda poročilo o izidu volitev
- opravlja in vodi neposredno tehnično delo v zvezi z volitvami.

Volilni odbor sestavljajo predsednik in parno število članov ter namestniki. Imenovani so izmed občanov, ki imajo stalno prebivališče v občini. Svoje predloge lahko najkasneje v 10 dneh po razpisu volitev podajo tudi politične stranke, občani in druge organizacije občanov v občini. Imenuje jih občinska volilna komisija, in sicer za vsake volitve posebej. Volilni odbori na voliščih vodijo volitve, skrbijo za pripravo volišč, pravilnost glasovanja, red in mir na volišču, skrbijo, da sta omogočeni svoboda in tajnost glasovanja, ugotavljajo volilno pravico po volilnem imeniku, ugotavljajo izid volitev na volišču. »Za vsako volišče se imenuje najmanj en volilni odbor« (ZLV, 34. člen).

Član volilnega organa je lahko samo oseba, ki ima splošno volilno pravico ter ima stalno prebivališče v občini. Nihče ne more biti član v večih volilnih organih. Prav tako član volilnega organa ne more biti kandidat na volitvah, če pa je kandidat, mu preneha funkcija člana v volilnem organu.

»Volilni organi za lokalne volitve so samostojni in neodvisni organi občin. Funkcija članov volilnih organov je častna« (ZLV, 45.a. člen). Člani volilnih organov imajo pravico do ustreznega nadomestila. »Volilni organ je sklepčen, če so navzoči vsi njihovi člani oz. njihovi namestniki« (ZVDZ, 27. člen). Volilni organ odloča z večino glasov vseh članov.

Ustavno sodišče je v odločbi številka U-I-468/06 presoјalo, ali je zakonska ureditev, ki ne določa, da člani volilnih odborov ne morejo biti osebe, ki so v sorodstvenem razmerju s kandidati na volitvah v neskladju z načelom enakosti volilne pravice, ki jo zagotavlja 43. člen Ustave.

Pobudnik meni, da bi moralo biti v zakonu določeno, da član volilnega odbora ne sme biti v sorodstvenem razmerju s kandidatom, saj se le tako lahko zagotovi nepristransko odločanje volilnega organa. Navedel je konkreten primer, ko sta v volilnem odboru sodelovala sinova kandidata, ki je bil izvoljen za župana. Po njegovem mnenju naj bi bil izid nezakonit.

Vlada je v svojem mnenju zapisala, da bi bila ta prepoved oz. izločitev potrebna, če bi naloge volilnega odbora opravljala posamezna oseba. Vlada je še opozorila, da bi

izločitev predmetnega kroga oseb od možnosti opravljanja nalog v volilnih organih lahko povzročila znatne težave pri imenovanju njihovih članov.

ZLV vprašanja v zvezi z oblikovanjem in načinom dela volilnih organov ne ureja, uporabljajo se določbe Zakona o volitvah v državni zbor.

Načelo enake volilne pravice zahteva, da imajo vsi volivci enako število glasov in da imajo vsi glasovi enako vnaprejšnjo možnost, da se upoštevajo pri ugotavljanju volilnega izida. Odras tega načela je tudi, da morajo biti volilni odbori oblikovani tako, da je zagotovljeno enakopravno obravnavanje vseh kandidatov na volitvah. To je mogoče doseči le, če volilni odbori delujejo nepristransko in neodvisno. Pojem neodvisno pomeni t.i. zunanjo neodvisnost, ki se zagotavlja z neodvisnim položajem volilnih odborov. Nepristranskost pa pomeni subjektivni odnos člana volilnega odbora do vsakokratnega predmeta odločanja v postopku in pomeni, da tisti, ki odloča, ni zainteresiran za izid postopka. Volilni odbor mora delovati in odločati nepristransko, prav tako pa mora biti tudi sestavljen tako, da ne obstajajo okoliščine, ki bi vzbujale dvom v njegovo nepristranskost.

Pošten postopek pred volilnim odborom zagotavlja tudi ustavna določba o enakem varstvu pravic v 22. členu Ustave. Ta določba zavezuje zakonodajalca, da postopek volitev uredi tako, da je zagotovljena enaka obravnava vsakega kandidata pred nepristranskim in neodvisnim kandidatom.

Ustavno sodišče je ugotovilo, da je ZLV v neskladju z Ustavo, ker določenega vprašanja, ki bi ga moral urediti, ne ureja, in je zato sprejelo ugotovitveno odločbo ter zakonodajalcu določilo rok enega leta, v katerem mora odpraviti ugotovljeno neskladje. Zakonodajalec mora določiti krog oseb, ki zaradi sorodstvenega ali temu podobnega razmerja ne morejo biti člani volilnih odborov.

6.5 KANDIDIRANJE IN POTRJEVANJE KANDIDATUR OZ. LIST KANDIDATOV

Vlaganje kandidatur je ena najpomembnejših faz volilnega postopka. Kandidiranje za večinske in proporcionalne volitve Zakon drugače ureja, vendar pa so tudi skupne točke.

6.5.1 Kandidiranje na večinskih volitvah

Kandidate določijo politične stranke v občini in volivci s podpisovanjem. Potrebni je najmanj 15 podpisov volivcev za kandidata v posamezni volilni enoti. Vsaka skupina volivcev lahko določi največ toliko kandidatov, kolikor članov občinskega sveta se voli v volilni enoti. Pripadnike italijanske in madžarske narodne skupnosti določijo s podpisi najmanj 15 volivcev, ki so pripadniki teh skupnosti. Predstavnike romske skupnosti lahko predlaga najmanj 15 pripadnikov romske skupnosti v občini s podpisi ali organ društvene organizacije Romov v občini.

Predstavniki narodne in romske skupnosti lahko podporo s podpisoma dajo tako svojemu predstavniku kot tudi predstavniku vseh občanov.

Politična stranka lahko določi kandidata v vsaki volilni enoti, v posamezni volilni enoti pa toliko kandidatov, kolikor se jih v volilni enoti voli. »Pri določanju kandidatov smejo sodelovati samo člani stranke, ki imajo volilno pravico in stalno prebivališče v občini« (ZLV, 54. člen). Politična stranka mora kandidate določati v skladu z njenimi pravili, saj občinska volilna komisija ob vložitvi kandidatur preveri, če so bili kandidati določeni v skladu z njenimi pravili.

Kandidate za člane občinskega sveta lahko v volilni enoti s podpisovanjem določi skupina najmanj 15 volivcev, ki imajo stalno prebivališče v volilni enoti. Volivec odda podporo na predpisanem obrazcu, ki ga predpiše Republiška volilna komisija. Ta obrazec volivec podpiše osebno pred pristojnim organom, ki preveri istovetnost volivca. Pristojni organ preveri še, če ima volivec volilno pravico v volilni enoti, v kateri želi dati podporo kandidatu. Volivec mora navesti, v kateri volilni enoti želi dati podporo ter kateremu kandidatu oz. kandidaturi.

6.5.2 Kandidiranje na proporcionalnih volitvah

Liste kandidatov določijo politične stranke v občini in volivci v volilni enoti. Na listi je lahko največ toliko kandidatov, kolikor članov občinskega sveta se voli v volilni enoti. Vsaka politična stranka lahko določi le eno listo kandidatov v vsaki volilni enoti v skladu s pravili stranke.

Vsaka skupina volivcev (najmanj 15 volivcev in ne več kot 1.000 volivcev) lahko v posamezni volilni enoti določi le eno listo kandidatov.

6.5.3 Skupna pravila o kandidiranju

Skupne točke veljajo tako za večinske kot tudi za proporcionalne volitve.

Kandidat mora imeti stalno prebivališče v volilni enoti, v kateri kandidira za člana občinskega sveta (ZLV, 68.a člen). Vsak kandidat lahko kandidira samo v eni volilni enoti in samo na eni listi kandidatov. Za kandidaturo je potrebno pisno soglasje kandidata, ki je nepreklicno. Politična stranka ali volivci, ki v volilni enoti določijo več kot enega kandidata, morajo določiti kandidate oz. liste tako, da pripada vsakemu od obeh spolov najmanj 40 % kandidatur oz. mest na listi in tako, da svoje kandidate oz. kandidate na 1/2 liste razporedi izmenično po spolu. Kandidatura oz. lista kandidatov mora vsebovati:

- oznako volilne enote
- ime predlagatelja
- ime liste kandidatov
- osebne podatke kandidatov
- pisna soglasja kandidatov
- število podpisov volivcev.

6.5.4 Potrjevanje kandidatur oz. list kandidatov

Kandidature oz. liste kandidatov se predložijo občinski volilni komisiji najpozneje 25. dan pred glasovanjem do 19. ure (ZLV, 74. člen). Občinska volilna komisija mora, ko prejme kandidatur, preveriti, ali je vložena pravočasno. Občinska volilna komisija kandidaturu zavrne, če:

- je vložena prepozno
- ni v skladu z zakonom
- vlagatelj pravočasno (v roku 3 dni) ne odpravi formalne pomanjkljivosti.

Med formalne pomanjkljivosti štejemo:

- pomanjkanje formalnih sestavin (manjkajo pravila politične stranke o določanju kandidatur, ni zapisnika o določanju kandidatur)
- na listi ni zahtevanih podatkov o kandidatih
- ni pisnega soglasja kandidata.

Če je kandidatura vložena pravočasno in v skladu z zakonom, pa jo občinska volilna komisija podpre.

Volilna komisija volilne enote sestavi seznam potrjenih list kandidatov volilne enote po vrstnem redu, ki se določi z žrebom (ZVDZ, 60. člen). Ti sezname se najkasneje 15 dni pred glasovanjem objavijo v sredstvih javnega obveščanja.

6.6 GLASOVANJE NA VOLIŠČIH

Glasovanje na voliščih je zelo pomembna faza volitev, saj se opravi dokončna izbira med predlaganimi kandidati. Ta faza mora biti zelo natančno urejena, saj v tej fazi volivci v celoti neposredno sodelujejo.

Ta postopek je razdeljen na tri dele. Prvi del obsega organizacijo in delo na voliščih, drugi del ureja samo glasovanje, tretji del pa zajema ugotavljanje izida glasovanja na voliščih.

1. Organizacija in delo na voliščih

Občinska volilna komisija določi volišča. Prostor za glasovanje mora biti urejen na način, ki zagotavlja tajno in nemoteno glasovanje. Vsako volišče mora biti opremljeno s seznamami list kandidatov, o katerih se glasuje. Na volišču je na dan glasovanja prepovedano prepričevanje volivcev.

Pred glasovanjem je treba pripraviti volilno skrinjico, glasovnice, volilni imenik in drug volilni material. Tega prevzamejo predsednik in člani volilnega odbora. To storijo že dan pred volitvami, na dan volitev pa pregledajo, če je volilni material v enakem stanju kot dan prej in o tem sestavijo zapisnik ter ga podpišejo.

2. Glasovanje

Občinska volilna komisija mora volivce obvestiti o dnevu glasovanja in o volišču, kjer so vpisani v volilni imenik. Glasovanje traja nepretrgoma od 7. do 19. ure. Volišče, na

katerem so glasovali vsi v volilni imenik vpisani volivci, se lahko zapre že pred 19. uro (ZVDZ, 68, člen).

Volivec glasuje osebno, in sicer na tistem volišču, na katerem je vpisan v volilni imenik. Preden volivec glasuje, mora dokazati svojo istovetnost z dokumentom ali pa na kak drug način (npr. da ga osebno pozna eden izmed članov volilnega odbora). Ko je istovetnost ugotovljena, se volivec vpiše v volilni imenik, predsednik ali član volilnega odbora pa mu pojasni, kako se glasuje, ter mu izroči glasovnico.

Med glasovanjem morajo biti ves čas navzoči vsi člani volilnega odbora ali njihovi namestniki. Ves čas so lahko navzoči tudi zaupniki posameznih list kandidatov (največ en zaupnik za posamezno listo). Glavna funkcija zaupnikov kandidatov in list kandidatov je, da skrbijo za interese kandidatov oz. list kandidatov pri delu volilnih odborov na voliščih oz. pri delu volilnih komisij volilnih enot. Zaupniki lahko delo volilnih organov samo nadzirajo, ne smejo pa za kandidata oz. listo kandidatov na primer vložiti ugovora v postopku varstva volilne pravice. Zaupniki so pomembni, ker kandidata obvestijo o nepravilnostih na volišču, če so se dogajale.

Volivec, ki zaradi telesne hibe ali nepismenosti ne more glasovati, lahko s seboj pripelje osebo, ki mu pomaga izpolniti in oddati glasovnico.

Ves čas glasovanja se piše zapisnik, v katerega se zapišejo vsi pomembni dogodki na volišču.

Volivci, ki so na dan glasovanja odsotni, lahko glasujejo na posebnem volišču na sedežu občinske volilne komisije, vendar ne prej kot 5 dni in ne kasneje kot 2 dni pred dnevom glasovanja. Pred volilnim odborom na svojem domu lahko glasujejo volivci, ki se zaradi bolezni ne morejo osebno zglasiti na volišču. To morajo najkasneje 3 dni pred dnevom glasovanja sporočiti občinski volilni komisiji.

Volivec pri večinskih volitvah glasuje tako, da na glasovnici obkroži zaporedno številko pred imenom kandidata, za katerega želi voliti. Glasovnica za večinske volitve mora vsebovati:

- oznako občine in oznako volilne enote
- zaporedno številko ter priimek in ime kandidatov po seznamu ter ime predlagatelja
- navodila o načinu glasovanja.

Pri proporcionalnih volitvah pa volivec glasuje tako, da obkroži zaporedno številko liste kandidatov, za katero glasuje. Če želi posameznemu kandidatu dati še preferenčni glas, to vpiše v za to določen prostor pri zaporedni številki kandidata za liste. Glasovnica za proporcionalne volitve mora vsebovati:

- oznako občine in oznako volilne enote
- zaporedne številke in imena list kandidatov po vrstnem redu ter prostor za vpis preferenčnega glasu za posameznega kandidata
- navodila o načinu glasovanja.

3. Ugotavljanje izida

Ko je glasovanje končano, začne volilni odbor ugotavljati izide glasovanja. Najprej prešteje neuporabljen glasovnice. Ko ugotovi število volivcev, ki je glasovalo (po volilnem imeniku in po potrdilih), odpre glasovalno skrinjico. Prešteje število oddanih glasovnic, neveljavnih glasovnic in število glasov posameznih kandidatov. Pri

ugotavljanju volilnega izida se sestavi zapisnik o delu volilnega odbora. V zapisnik se zapiše:

- koliko je po volilnem imeniku upravičencev na območju volišča
- koliko volivcev po volilnem imeniku je glasovalo
- koliko jih je glasovalo po glasovnicah in koliko s potrdilom
- koliko je bilo neveljavnih glasovnic
- koliko glasov so posamezni kandidati dobili.

Predsednik volilnega odbora razglasi izid glasovanja na volišču. Občinska volilna komisija upošteva le tiste glasovnice, ki so prispеле po pošti do 12. ure na dan po dnevu glasovanja.

Volilni odbor na volišču pošlje občinski volilni komisiji ali volilni komisiji volilne enote zapisnik o svojem delu in drug volilni material najkasneje naslednji dan po dnevu glasovanja do 12. ure. Volilna komisija volilne enote pa to stori najkasneje 4. dan po dnevu glasovanja.

Občinska volilna komisija sestavi poročilo o izidu volitev in ga pošlje županu, Republiški volilni komisiji ter predstavnikom kandidatur oz. listi kandidatov.

Občinska volilna komisija izide volitev v občini objavi v občinskem uradnem glasilu, izvoljenim kandidatom za člane občinskega sveta pa izda potrdilo o izvolitvi.

6.7 POTRJEVANJE MANDATOV ČLANOV OBČINSKEGA SVETA

»Potrditev mandatov članov predstavniškega telesa pomeni avtoritativno ugotovitev, da so bili člani tega telesa zakonito izvoljeni« (Grad, 1998, str. 185). Občinski svet ima pravico, da potrjuje mandate svojih članov. To pravico mu zakon neposredno ne določa, temveč zakon o lokalnih volitvah to pravico posredno določa v okviru varstva volilne pravice. Zakon dopušča možnost, da se na občinski svet vložijo pritožbe zoper odločitve občinske volilne komisije, ki lahko vpliva na potrditev mandatov. Zakon določa še, da občinski svet odloča, če pride do pritožbe ob potrditvi mandatov članov občinskega sveta.

Zakon ne določa natančnega postopka za potrditev mandatov. Edina zahteva, ki pa jo zakon določa, je, da morajo biti mandati potrjeni na prvi seji občinskega sveta. Ostale zahteve pa morajo biti določene v statutu občine ter v poslovniku o delu občinskega dela.

6.8 SPLOŠNE IN NADOMESTNE VOLITVE

Splošne volitve so redne in predčasne. Redne volitve se opravijo vsako četrto leto, ko članom občinskega sveta poteče mandat. Razpiše jih predsednik DZ RS, in sicer ne prej kot 135 dni pred potekom 4 let od prejšnjih rednih volitev. Volijo se vsi člani občinskih svetov v državi. Predčasne volitve se opravijo, če DZ razpusti posamezni občinski svet, če pride do statusne spremembe občine ali če preneha predčasno mandat večini članov občinskega sveta. V primeru odstopa večine članov občinskega

sveta predčasne volitve razpiše občinska volilna komisija. Če pa DZ razpusti občinski svet, potem tudi ta razpiše predčasne volitve, in sicer najkasneje v 20 dneh po razpustu.

Nadomestne volitve se opravijo, če članu občinskega sveta, ki je bil izvoljen na večinskih volitvah, preneha mandat. Če pa preneha mandat članu občinskega sveta, ki je bil izvoljen na proporcionalnih volitvah, pa se ne opravijo nadomestne volitve, ampak njegovo mesto zasede kandidat, ki je bil za njim na vrsti na listi na volitvah. Če ta kandidat v 8 dneh ne sporoči, da prevzema funkcijo, se ta pravica prenese na naslednjega kandidata z iste liste. Če takega kandidata ni, se ga nadomesti s kandidatom iz liste v volilni enoti, v kateri je imela lista največji ostanek glasov. V primeru, da noben od teh kandidatov ne sprejme te funkcije, se razpišejo nadomestne volitve. Novi član občinskega sveta ima mandat do izteka mandatne dobe občinskega sveta.

Nadomestne volitve se ne opravijo, če članom občinskega sveta preneha mandat manj kot 6 mesecev pred potekom mandatne dobe občinskega sveta. Nadomestne volitve razpiše občinska volilna komisija najkasneje v 15 dneh od dneva ugotovitve občinskega sveta o prenehanju mandatov. Nadomestne volitve se opravijo po večinskem sistemu v tisti volilni enoti, v kateri je bil izvoljen član občinskega sveta, ki mu je predčasno prenehal mandat.

6.9 NAKNADNE IN PONOVNE VOLITVE

Naknadne volitve se opravijo, če v volilni enoti ali na posameznem volišču ni bilo izvedeno glasovanje na dan, ki je določen za glasovanje (ZLV, 92. člen). Razpiše jih občinska volilna komisija, opraviti se morajo najkasneje v 30 dneh od dneva, ki je bil določen za glasovanje na splošnih oz. nadomestnih volitvah.

Ponovne volitve se opravijo, če občinska volilna komisija zaradi nepravilnosti, ki so ali bi lahko bistveno vplivale na izid volitev, razveljavi glasovanje, če občinski svet ne potrdi mandat članom občinskega sveta oz. če sodišče na podlagi pritožbe razveljavi potrditev mandata člana občinskega sveta.

Razpiše jih občinska volilna komisija. Če gre za ponovne volitve na podlagi obstoječih kandidatur se le-te opravijo najkasneje v 15 dneh od dneva razpisa ponovnih volitev. Če pa gre za ponovne volitve na podlagi novih kandidatur, se opravijo najkasneje v 2 mesecih od dneva razpisa ponovnih volitev.

6.10 VARSTVO VOLILNE PRAVICE

Zakon določa pravna sredstva, ki so namenjena varstvu zakonitosti in odpravljanju nepravilnosti v volilnih postopkih. Pravico do pravnih sredstev imajo kandidati in

predstavniki kandidatov oz. list kandidatov. Vsak volivec pa lahko vloži le ugovor zoper nepravilnosti pri delu volilnega odbora. Pravna sredstva so naslednja:

1. Ugovor zoper nepravilnosti pri postopku kandidiranja

Vloži se ga pri občinski volilni komisiji do roka, ki je določen za predložitev kandidatur. »O ugovoru mora odločiti najpozneje v 48 urah do izteka roka za predložitev kandidatur oz. list kandidatov« (ZLV, 96. člen). Ugovor lahko poda vsak kandidat oz. predstavnik kandidature oz. liste kandidatov.

2. Pritožba zoper odločbo občinske volilne komisije, s katero se zavrne kandidatura oz. lista kandidatov ali ugovor zaradi nepravilnosti v postopku kandidiranja

Vloži se na sodišče, ki je pristojno za upravne spore v 48 urah po prejemu odločbe. Pritožbo lahko vloži vsak kandidat oz. predstavnik kandidature oz. liste kandidatov.

3. Ugovor zoper nepravilnost pri delu volilnega odbora

Ugovor se vloži pri občinski volilni komisiji, in sicer najkasneje naslednji dan po glasovanju. Ta ugovor lahko vloži kandidat oz. predstavnik kandidatur ali list kandidatov ter vsak volivec. »Če občinska volilna komisija ugotovi takšne nepravilnosti pri glasovanju na volišču oz. pri delu volilnega odbora, ki so ali bi lahko bistveno vplivale na izid volitev, razveljavi glasovanje na volišču ter odredi ponovne volitve v obsegu, v katerem je bilo glasovanje razveljavljeno« (ZLV, 99. člen). Če pa občinska volilna komisija ugotovi nepravilnosti pri delu volilne komisije, ki bi lahko ali so bistveno vplivale na izid volitev, pa sama ugotovi volilni izid v volilni enoti. Občinska volilna komisija po uradni dolžnosti ugotovi nepravilnosti pri delu volilne komisije volilne enote.

4. Pritožba zoper odločitev občinske volilne komisije, ki lahko vpliva na potrditev mandatov

Pritožbo na občinski svet lahko vloži vsak kandidat ali predstavnik kandidature oz. liste kandidatov. Pritožba se lahko vloži do začetka prve seje občinskega sveta.

5. Pritožba zoper odločitev občinskega sveta, s katero ni ugodeno pritožbi zoper odločitev občinske volilne komisije, ki lahko vpliva na potrditev mandatov

Pritožba se lahko vloži na sodišče, ki je pristojno za upravne spore v 8 dneh od prejema obvestila, da občinski svet ni ugodil pritožbi zoper odločitve občinske volilne komisije, ki lahko vpliva na potrditev mandatov.

7 VOLITVE ŽUPANOV

V svetu se župana lahko voli na dva načina, bodisi neposredno, bodisi posredno. V primeru posrednih volitev ga izvoli občinski svet. V primeru neposrednih volitev pa volivci, ki imajo stalno prebivališče v občini, za katero se župana voli. Neposredne volitve župana omogočajo večjo stopnjo demokratičnosti in neodvisnost funkcije, obenem pa omogočajo medsebojni nadzor in omejevanje oblasti. Pri posrednih volitvah župana pa je odgovornost na občinskem svetu, saj ga ta tudi izvoli. V Sloveniji se župana voli na neposrednih in tajnih volitvah. Ker župan skrbi za izvrševanje odločitev občinskega sveta, bi bilo smotrnejše, če bi se ga volilo na posrednih volitvah. Ta način bi bil boljši tudi zato, ker ne bi prihajalo do političnih nasprotij med županom in občinskim svetom v primeru, da je župan iz druge politične stranke kot večina v občinskem svetu.

Župana lahko voli in zanj kandidira polnoleten občan, ki je državljan Republike Slovenije in ima poslovno sposobnost. Župana lahko volijo tudi tujci, ki pa nimajo pasivne volilne pravice. »Tujec v Sloveniji ne more kandidirati za župana, ker je župan neposredno vključen v izvajanje državnih nalog in ima v skladu z zakonom tudi naloge v zvezi z obrambnim načrtovanjem in pripravami« (Poročevalec DZ št. 13, str. 38).

Redne volitve razpiše predsednik Državnega zbora Republike Slovenije in se opravijo hkrati z rednimi volitvami v občinski svet.

Nadomestne volitve se opravijo, če županu preneha mandat pred iztekom mandatne dobe. Razpiše jih občinska volilna komisija. Predčasne volitve župana se opravijo, če se župana razreši. Predčasno se ga razreši, če ne izvršuje odločb ustavnega sodišča ali pravnomočnih odločb upravnega sodišča.

Župan se voli po večinskem sistemu. Kandidata lahko predlaga politična stranka ali skupina volivcev. Če kandidata predlaga skupina volivcev, sta potrebna najmanj 2 % podpisov od števila volivcev v občini, ki so glasovali na zadnjih rednih volitvah za župana, vendar ne manj kot 15 in ne več kot 2500.

Izvoljen je kandidat, ki je dobil večino veljavnih glasov. V primeru, da noben izmed kandidatov ni dobil absolutne večine glasov, se opravi drugi krog volitev med kandidatoma, ki sta dobila največ glasov. Če je več kandidatov dobilo enako število glasov, med njimi odloči žreb. Drugi krog rednih volitev razpiše Republiška volilna komisija, drugi krog ostalih volitev pa občinska volilna komisija. Drugi krog se opravi najkasneje 21 dni po prvih volitvah.

Volitve župana samo deloma ureja Zakon o lokalnih volitvah, za vsa ostala vprašanja se smiselno uporabljajo določbe, ki veljajo za volitve v občinske svete.

V zadnjem času so neodvisni kandidati na volitvah za župana vse bolj uspešni. Statistika prejšnjih volitev nam kaže, da so bili od leta 1994 do leta 2006 najuspešnejši prav ti kandidati. Postavlja se vprašanje, kje tičijo razlogi za tak uspeh. Ali volivci menijo, da bo župan, ki je neodvisen od stranke, deloval bolj v korist občine kot župan, ki je član stranke? Na tem mestu ne smemo pozabiti, da lahko kot neodvisni kandidat kandidira tudi kot član stranke. Ali tak kandidat res ne bo deloval pod vplivom stranke, katere član je? Moje mnenje je, da je to le dobra politična

poteza stranke in da bo slej ko prej začel delovati v skladu s strankinimi cilji in prepričanjem.

Tabela 2: Kandidatke za županjo in kandidati za župana ter izvoljeni

	1993	1998	2002	2006
Kandidati za župana	604	697	647	756
Kandidatke za županjo	31	53	77	91
SKUPAJ	635	750	724	847
Izvoljeni župani	145	184	182	203
Izvoljene županje	2	8	11	7
SKUPAJ	147	192	193	210
Izvoljeni župani/županje - prvi krog	58	116	132	138
Izvoljeni župani/županje - drugi krog	89	76	61	72

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

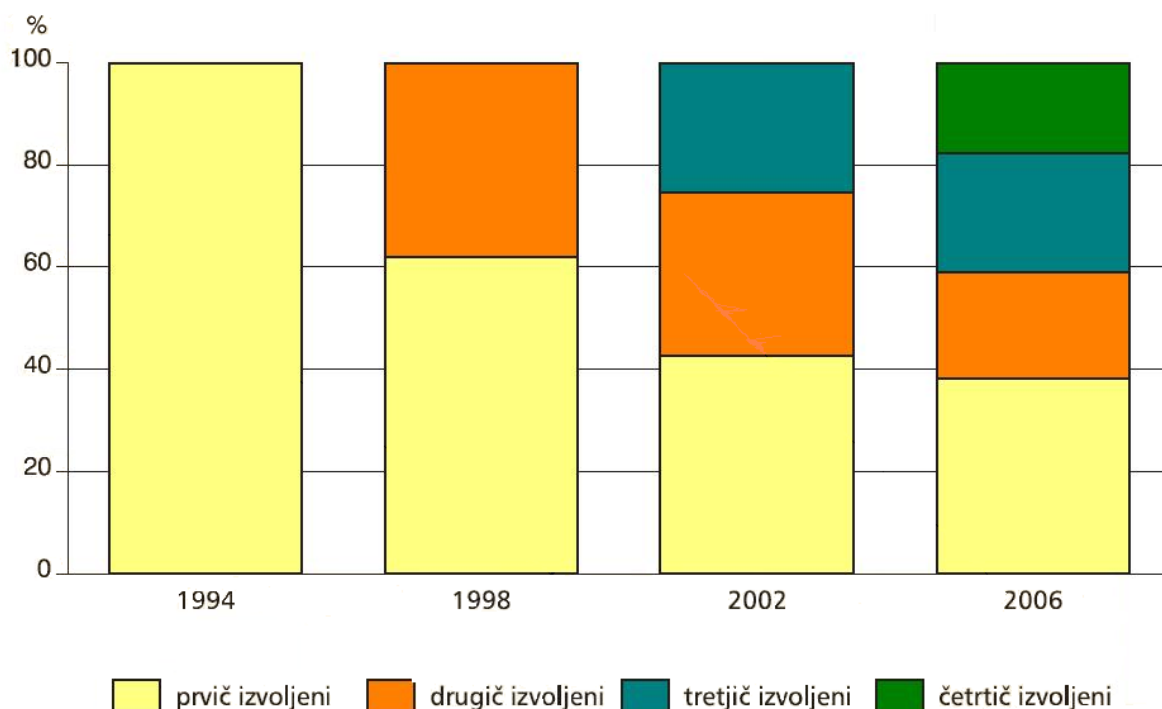
Zgornja tabela nam kaže, da so na volitvah za župana prevladovali moški kandidati. Prav tako so bili za župana izvoljeni večinoma moški.

V občini Ribnica in občini Kočevje so na volitvah za županjo kandidirale tudi ženske. Občina Sodražica pa do sedaj še ni imela ženske kandidatke.

Največje zanimanje za župansko funkcijo je bilo leta 1994, ko je na eno župansko mesto merilo 4,3 kandidatov. Od leta 1994 se je povečalo tudi število občin, v katerih se je za župansko funkcijo potegoval samo eden ali največ dva kandidata. Leta 1994 je bilo takih občin 17, na zadnjih volitvah pa že 57 občin.

Leta 1994 je bila večina županov oz. županij izvoljenih v drugem krogu. Na naslednjih volitvah pa je bil drugi krog potreben le v dobri tretjini občin. Leta 2006 je od 37 občin s tremi kandidati oz. kandidatkami drugi krog potekal le v petih občinah.

Slika 1: Izvoljene županje in župani po številu izvolitev



Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Od leta 1994 do leta 2006 ima 37 občin enakega župana. 48 županov je bilo izvoljenih trikrat zapored, 44 županov pa je bilo izvoljenih dvakrat zapored. Na volitvah leta 2006 je bilo 157 takih kandidatov, ki so takrat znova kandidirali in so bili že izvoljeni na lokalnih volitvah 2002, izvoljenih je bilo 126 izmed teh. V občini Kočevje imajo že od leta 1994 istega župana, kar pomeni, da je bil isti župan izvoljen štirikrat zapored. Občini Ribnica in občina Sodražica pa sta istega župana imeli dvakrat zaporedoma.

8 VOLITVE V SVETE KRAJEVNIH, VAŠKIH IN ČETRTHNIH SKUPNOSTI

Na območju občine lahko statut občine določi krajevne, vaške ali četrtne skupnosti (ožje dele občine). Pobudo za ustanovitev ožjih delov občine lahko da zbor krajanov ali določeno število prebivalcev dela občine.

Zakon o lokalnih volitvah ureja volitve v svete krajevnih, vaških in četrtnih skupnosti, vendar le nekatere vprašanja. Za vsa ostala vprašanja se smiselno uporabljajo določbe tega zakona, ki veljajo za volitve v občinski svet.

Svet je organ ožjega dela občine, ki ga izvolijo volivci s stalnim prebivališčem v občini.

Za izvolitev članov sveta krajevne, vaške ali četrtne skupnosti se lahko uporablja ali večinski ali proporcionalni sistem. Večinski sistem se uporabi za četrtne skupnosti z manjšim številom članov sveta, to je manj kot 12 članov. Proporcionalni sistem pa za četrtne skupnosti z večjim številom članov. V okviru večinskega sistema sta dve možnosti, bodisi da se volitve izvedejo v večih volilnih enotah (več kot 7 članov) bodisi v eni. Pri volitvah članov svetov krajevnih in vaških skupnosti se uporablja večinski sistem, ki se prav tako lahko izvaja v dveh oblikah, ali v eni ali v večih volilnih enotah.

Redne volitve se opravijo istočasno kot redne volitve v občinske svete. Nadomestne pa se opravijo, če preneha mandat najmanj 1/3 članov sveta. Volitve razpiše župan. Kandidate za člane lahko predlaga skupina najmanj 10 volivcev ali politična stranka. Sodelovati morajo tisti člani stranke, ki imajo volilno pravico in stalno prebivališče v občini. Volilne enote se določijo na način, ki zagotavlja vsem prebivalcem zastopanost v posameznih naseljih oz. delov krajevne, vaške ali četrtne skupnosti v svetu te skupnosti.

Član sveta ožjega dela občine ne more biti župan, podžupan, javni uslužbenec v občinski upravi in javni uslužbenec v službi ožjega dela občine.

Volilno pravico imajo vsi volivci s stalnim prebivališčem v krajevni, vaški oz. četrtni skupnosti.

Volitve izvaja in voli občinska volilna komisija in volilna komisija te skupnosti. Glede pristojnosti veljajo ista pravila kot pri volitvah v občinski svet, vendar pa lahko občinski svet določi, da volilne odbore imenujejo volilne komisije krajevnih, vaških in četrtnih skupnosti ter natančneje določi pristojnosti glede opravljanja in vodenja neposrednega tehničnega dela v zvezi z volitvami med občinski volilno komisijo in volilno komisijo krajevne, vaške in četrtne skupnosti.

Volilno komisijo krajevne, vaške in četrtne skupnosti sestavljajo predsednik in dva člana ter namestniki. Imenujejo se izmed volivcev s stalnim prebivališčem v občini, to komisijo imenuje svet te skupnosti.

Ustavno sodišče je v odločbi številka U-I-392/06 presojalo določbo statuta občine Podčetrtek. V statutu je bilo zapisano, da je funkcija člana sveta krajevne skupnosti nezdružljiva s funkcijo člana občinskega sveta. Pobudniki menijo, da ta določba krši njihovo aktivno in pasivno volilno pravico ter pravico do lokalne samouprave v delu,

ki se nanaša na delovanje v organih lokalne samouprave. Sodišče je odločilo, da je ta določba v neskladju z zakonom o lokalni samoupravi in z zakonom o lokalnih volitvah. Zakon o lokalni samoupravi v 37.b členu določa, katere funkcije niso združljive z županom in katere so nezdružljive s članom občinskega sveta. Tudi zakon o lokalnih volitvah ne določa primerov nezdružljivosti funkcij. Ustavno sodišče je to določbo razveljavilo.

9 VOLILNA KAMPANJA

Volilna kampanja so vse politične oglaševalske vsebine in druge oblike politične propagande, katerih namen je vplivati na odločitev volivk in volivcev. Za volilno kampanjo se štejejo:

- propaganda v medijih, elektronskih publikacijah in propaganda z uporabo telekomunikacijskih storitev
- plakatiranje
- predvolilni shodi.

Volilna kampanja se lahko začne najprej 30 dni pred dnem glasovanja, končati pa se mora najkasneje 24 ur pred dnem glasovanja, ko nastopi volilni molk, ki traja vse do zaključka glasovanja. Namen volilnega molka je, da se lahko volivci v miru odločijo, za katerega kandidata ali listo kandidatov bodo glasovali. V času volilnega molka je prepovedano kakršnokoli napeljevanje k odločitvi, dodatno plakatiranje, pozivanje ipd.

Volilno kampanjo lahko organizirajo sami kandidati, predstavniki kandidatov ali list kandidatov, politične stranke in drugi organizatorji volilne kampanje. Organizator volilne kampanje je odgovoren za zakonito izvajanje volilne kampanje. Vsak posamezni kandidat in vsaka lista kandidatov ima lahko samo enega organizatorja. Volilne kampanje ne smejo organizirati tuje pravne in fizične osebe.

9.1 VOLILNA KAMPANJA V MEDIJIH

Mediji morajo najkasneje 45 dni pred glasovanjem na volitvah določiti in objaviti pravila, ki določajo izrabo propagandnega časa oz. časopisnega prostora za predstavitev kandidatov, političnih strank in njihovih programov. RTV mora vsem kandidatom zagotoviti enak čas za predstavitev svojih programov. Drugi tiskani in elektronski mediji morajo vsem zagotoviti enake pogoje za objavljanje propagandnih sporočil. Mediji morajo ob objavi oglaševalske vsebine navesti, kdo je naročnik. Pri objavi raziskav javnega mnenja je treba navesti izvajalca, metodologijo in naročnika raziskave. Objava raziskav javnega mnenja ni dovoljena 7 dni pred glasovanjem.

9.2 PLAKATIRANJE

Lepljenje in nameščanje plakatov je dovoljeno le na plakatnih mestih, ki jih določi lokalna skupnost. Lokalna skupnost mora vsem organizatorjem volilne kampanje brezplačno zagotoviti enako število plakatnih mest in sicer v takšnem obsegu, da omogočajo vsaj osnovno informiranje volivcev o kandidatih ali kandidatnih listah. Lokalna skupnost lahko določi tudi dodatna plakatna mesta pod določenimi pogoji in proti plačilu.

Plakatiranje izven plakatnih mest je dovoljeno le s soglasjem lastnika oz. upravljavca zgradb, tabel, zemljišč in objektov. Če plakati niso nameščeni v skladu s pravili, jih lahko na stroške organizatorja volilne kampanje odstrani komunalna služba oz. lastnik ali upravljavec.

Prepovedano je prelepljenje ali uničevanje plakatov drugih kandidatov. Prav tako je v času volilnega molka prepovedano nameščanje novih plakatov.

Najkasneje 15 dni po glasovanju je treba odstraniti vse plakate s plakatnih mest.

9.3 PREDVOLILNI SHODI

Predvolilni shod je treba prijaviti najkasneje 48 ur pred dnem shoda na pristojno policijsko postajo. V primeru, da bo predvolilni shod potekal na javnih prometnih površinah, ga je treba prijaviti najkasneje 3 dni pred shodom. Če je zaradi predvolilnega shoda treba preusmeriti, prepovedati ali omejiti promet, mora organizator shoda pridobiti dovoljenje na pristojni upravni enoti. Predvolilni shodi ne smejo potekati v prostorih državnih organov, organov samoupravnih lokalnih skupnosti, javnih zavodov in drugih oseb javnega prava ter v prostorih verskih skupnosti, razen če v kraju ni na voljo druge zgradbe, v kateri je mogoče zbrati večje število ljudi. Ta prepoved ne velja v tistih prostorih, ki so že po svoji naravi namenjeni javnemu zbiranju.

Prostori morajo biti na voljo vsem organizatorjem volilne kampanje pod enakimi pogoji. Lastnik ali upravljavec prostorov mora pogoje za uporabo prostorov objaviti najkasneje 60 dni pred glasovanjem.

Organizator predvolilnega shoda mora poskrbeti za varnost in red, da ni ogroženo življenje in zdravje ljudi, javni promet ter da okolje ni nedopustno obremenjeno.

9.4 FINANCIRANJE VOLILNE KAMPANJE

Volilno kampanjo se ne sme financirati s sredstvi gospodarskih družb, v katere je vložen javni kapital v višini več kot 25 % in s sredstvi družb, ki so v večinski javni lasti. Občina lahko določi, da stranka, ki je na zadnjih volitvah za občinski svet kandidirala, dobi iz proračuna lokalne skupnosti sredstva, ki so v sorazmerju s številom glasov, ki jih je na volitvah dobila. Stranka pridobi sredstva iz proračuna, če je dobila najmanj 50 % glasov, potrebnih za izvolitev enega člana sveta lokalne skupnosti.

Stroški volilne kampanje so stroški, ki so nastali pri izvedbi volilne kampanje za posameznega kandidata ali listo kandidatov. Med stroške volilne kampanje spadajo:

- stroški oblikovanja, tiskanja, razobešanja in odstranjevanja plakatov
- stroški oblikovanja in objavljanja predvolilnih oglaševalskih vsebin v medijih
- stroški organizacije in izvedbe predvolilnih shodov
- stroški vodenja, odprtja in zaprtja posebnega transakcijskega računa
- drugi stroški, ki so nastali zaradi dejanj volilne kampanje.

Organizator volilne kampanje mora najkasneje 45 dni pred glasovanjem odpreti poseben transakcijski račun. Vsebovati mora oznako »za volilno kampanjo«, ter za katere volitve se volilna kampanja organizira. Na tem transakcijskem računu mora organizator zbrati vsa finančna sredstva, ki jih za financiranje volilne kampanje nameni sam ali jih dobi od drugih pravnih ali fizičnih oseb. Ta račun mora organizator zapreti najkasneje v 4 mesecih po dnevu glasovanja.

Organizator mora 15 dni po zaprtju transakcijskega računa predstavniškemu organu lokalne skupnosti in računskemu sodišču predložiti poročilo o vseh zbranih in porabljenih sredstev za volilno kampanjo. Poročilo mora obsegati:

- skupno višino zbranih in porabljenih sredstev
- podatke o vseh prispevkih organizatorja volilne kampanje, ki na dan glasovanja presegajo trikratno povprečno mesečno bruto plačo na delavca v Republiki Sloveniji
- vsa posojila, ki presegajo znesek trikratne povprečne mesečne bruto plače na delavca in navedbo posojilodajalca
- odložena plačila, če presegajo trikratno povprečno mesečno bruto plačo na delavca, in navedbo pravne ali fizične osebe, ki je odobrila odlog plačila.

Če politična stranka ni organizator volilne kampanje, mora v primeru presežka zbranih sredstev ta presežek nameniti v humanitarne namene.

Stroški volilne kampanje za volitve članov občinskega sveta ne smejo preseči 0,40 evra na posameznega volilnega upravičenca v lokalni skupnosti. Pri volitvah za župana pa ti stroški ne smejo preseči 0,25 evra. V primeru 2. kroga glasovanja se ti stroški lahko povečajo za 0,15 evra na posameznega volilnega upravičenca.

9.5 DELNO POVRAČILO STROŠKOV ZA ORGANIZIRANJE IN FINANCIRANJE VOLILNE KAMPANJE

Pred začetkom volilne kampanje lokalna skupnost določi višino delnega povračila stroškov organizatorjem. Lokalna skupnost lahko določi, da delno povračilo stroškov pripada samo tistim organizatorjem, ki so dobili mandate v občinski svet in tistim organizatorjem, katerih kandidati za župana so dosegli določen odstotek od skupnega števila volilnih upravičencev, ki so glasovali. Ta odstotek ne sme presegati 10 %.

V roku 6 mesecev po zaprtju transakcijskega računa računsko sodišče opravi revizijo pri tistih organizacijah, ki imajo pravico do delnega povračila stroškov za volilno kampanjo. Če organizator prekorači za več kot 10 % dovoljeni obseg sredstev, se mu delno povračilo stroškov zmanjša za polovico. V tem primeru se politični stranki za eno leto zmanjšajo sredstva, ki jih dobi iz proračuna lokalne skupnosti.

Če pa organizator za več kot 30 % prekorači dovoljeni obseg sredstev za volilno kampanjo, se mu pravica do delnega povračila stroškov odvzame, politična stranka pa za eno leto izgubi sredstva iz proračuna občine.

10 UDELEŽBA NA LOKALNIH VOLITVAH

Udeležba oz. neudeležba je vedno vprašanje, ki se mi zastavi pred volitvami. Udeležba na lokalnih volitvah je tudi pokazatelj udeležbe naslednjih državnoborskih volitvah, prav tako pa je lahko rezultat, ki ga stranke dosežejo na lokalnih volitvah, napoved za naslednje državnoborske volitve.

Postavlja se vprašanje, ali je udeležba na volitvah le pravica ali tudi dolžnost. V nekaterih državah so volitve obvezne in te države za neudeležbo predvidevajo sankcije. Sem spadajo na primer Belgija, Avstralija, Luksemburg in druge. Te države največkrat za sankcijo predvidevajo denarno kazen, v primeru ponavljajoče neudeležbe na volitvah pa tudi izgubo volilne pravice, omejitev ali nezmožnost zaposlitve v javni upravi. Spet druge države, ki imajo prav tako obvezno udeležbo, pa sankcij za neudeležbo nimajo. So pa tudi države, kjer je udeležba svobodna odločitev vsakega posameznika. Države, ki volilno udeležbo smatrajo kot državljsko dolžnost so na primer Italija, Venezuela, Kostarika in druge.

Poudariti je treba, da se lahko volivci v državah, kjer je udeležba obvezna, odločitvi izognejo na različne načine. Bodisi, da oddajo prazno glasovnico, bodisi da je glasovnica, ki jo oddajo, neveljavna. V teh primerih se postavlja vprašanje, v kakšni meri je obvezna udeležba sploh smiselna.

Raziskave kažejo, da je v državah, ki imajo obvezno udeležbo, le-ta res visoka, pride pa tudi do večjega števila neveljavnih glasovnic.

Center za politološke raziskave Fakultete za družbene vede je leta 2003 opravil raziskavo »Stališča o lokalni demokraciji«. V okviru te raziskave so postavili vprašanje »Zakaj ste se udeležili zadnjih lokalnih volitev?«. Najpogosteje so anketiranci odgovorili, da je to njihova državljska dolžnost. Sledil je odgovor, da so želeli vplivati na prihodnost svoje občine. Tretji najpogostejši odgovor pa je bil, da so želeli glasovati za svojega kandidata. V okviru raziskave so iskali tudi odgovore za neudeležbo na zadnjih lokalnih volitvah. Odgovori pa so si glede na pogostost sledili po naslednjem vrstnem redu: »dovolj imam politike«, »moj glas nima nobene teže« in nezadovoljstvo s ponujenimi kandidati.

Raziskava je pokazala, da zavest o državljski dolžnosti prevladuje pri starejši populaciji prebivalstva, pri mladih pa je bolj poudarjeno, da jih lokalna politika ne zanima.

Slovenska ustava pravi, da ima v Sloveniji oblast ljudstvo in da državljani in državljanke to uresničujejo z neposrednimi volitvami. Vsak državljan bi se moral vprašati, kaj njemu pomenijo volitve in soustvarjanje oblasti. Sprašujem se, kako lahko nekdo, ki ima volilno pravico in s tem tudi možnost, da pripomore k soustvarjanju oblasti, ter se volitev ne udeleži, komentira in se pritožuje čez oblast. Menim, da če želiš, da se v tvoji občini kaj spremeni, moraš iti na volitve in morda boš lahko s svojim glasom pripomogel k boljši in prijaznejši občini. Če je potrebno, se lahko tako takrat tudi upravičeno pritožujemo, če menimo, da trenutna oblast ni

najboljša in da ne dela v skladu s predvolilnimi obljubami. Del krivde bo namreč tudi na nas, volivcih, saj mi izbiramo in volimo svoje predstavnike.

10.1 UDELEŽBA NA LOKALNIH VOLITVAH V OBČINAH RIBNICA, KOČEVJE IN SODRAŽICA LETA 2002 IN 2006

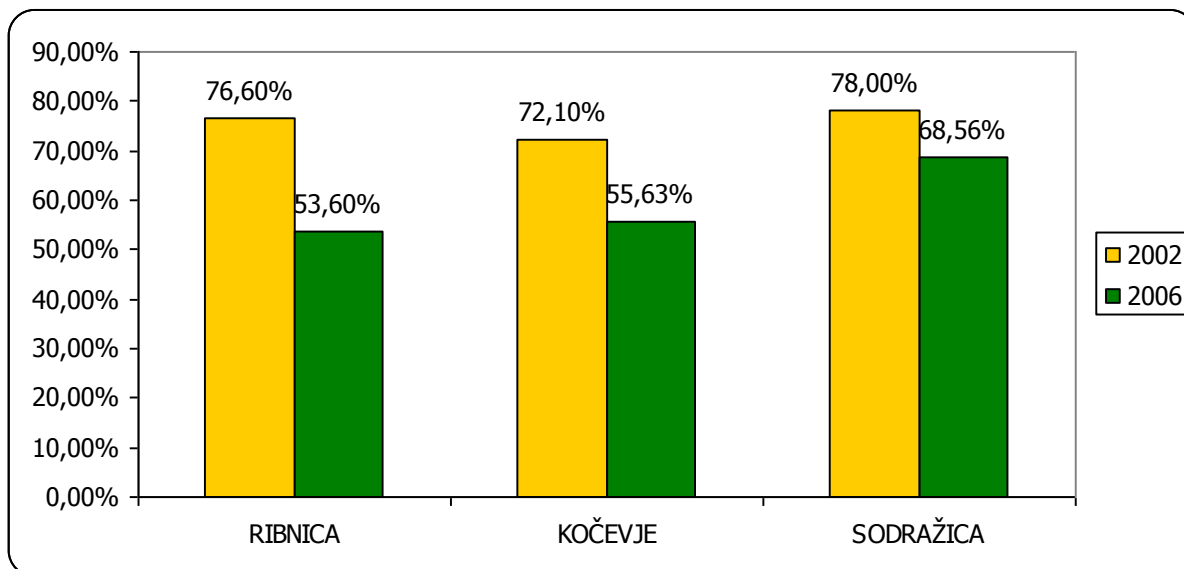
V spodnji tabeli je prikazana volilna udeležba v treh izbranih občinah za leti 2002 in 2006.

Tabela 3: Volilna udeležba leta 2002 in leta 2006 v izbranih občinah

	Ribnica	Kočevje	Sodražica
2002	76,60%	72,10%	78,00%
2006	53,60%	55,63%	68,56%

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Slika 2: Volilna udeležba v odstotkih



Vir: lasten

Zgornji grafikon nam kaže, da se je volilna udeležba v vseh treh občinah leta 2006 zmanjšala. Največji padec volilne udeležbe je bil v občini Ribnica, za 23 %, najmanjši pa v občini Sodražica, za 9,44 %.

V teh občinah so potekale tudi volitve za župana. Leta 2002 je imela drugi krog le občina Ribnica, volilna udeležba v drugem krogu pa je bila 75,3 %, kar nam pove, da je bila volilna udeležba tudi v drugem krogu kar visoka.

Leta 2006 pa je drugi krog volitev za župana potekal v občinah Ribnica in Kočevje. V občini Ribnica je bila volilna udeležba v drugem krogu 49,85 %, v občini Kočevje pa 53,66 %. Podatki nam kažejo, da glede na prvi krog tudi leta 2006 ni bilo kakšne večje razlike v udeležbi v drugem krogu volitev za župana.

Volilna udeležba je bila leta 2002 v celotni Sloveniji 72,06 %, leta 2006 pa 58,22 %. Občina Kočevje je bila leta 2002 skoraj enaka kot je bilo povprečje za celotno državo. Občina Ribnica in občina Sodražica pa sta imeli leta 2002 višjo volilno udeležbo, gledano na povprečje cele države.

Leta 2006 je bila volilna udeležba v občini Sodražica za 10 % višja kot volilna udeležba v celotni državi. Občina Ribnica in občina Kočevje pa sta imeli za nekaj odstotnih točk nižji volilni udeležbi od udeležbe v celotni Sloveniji.

10.1.1 Analiza ankete

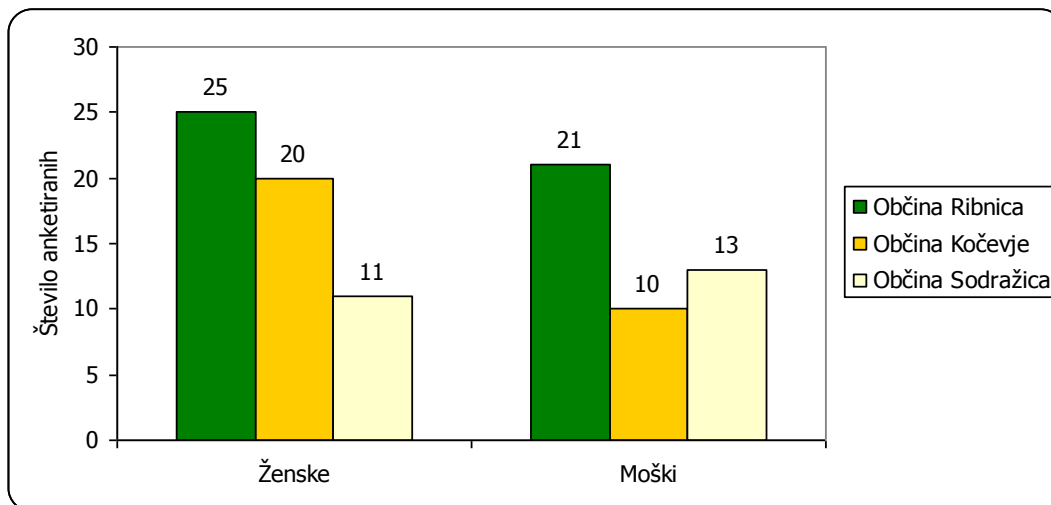
Anketiranih je bilo 100 oseb iz treh izbranih občin, in sicer iz občine Ribnica, občine Kočevje in občine Sodražica. Z anketo sem želela ugotoviti, koliko se ljudje v izbranih občinah udeležujejo lokalnih volitev ter kaj je razlog za njihovo neudeležbo, v primeru, da se jih ne udeležujejo oz. se jih udeležujejo le občasno. Postavila sem tudi vprašanje, ali bi volili strankarskega ali neodvisnega kandidata, če bi bile volitve danes.

Tabela 4: Število anketirancev po spolu

	Občina Ribnica	Občina Kočevje	Občina Sodražica
Ženske	25	20	11
Moški	21	10	13
Skupaj	46	30	24

Vir: lasten

Slika 3: Število anketirancev glede na spol



Vir: lasten

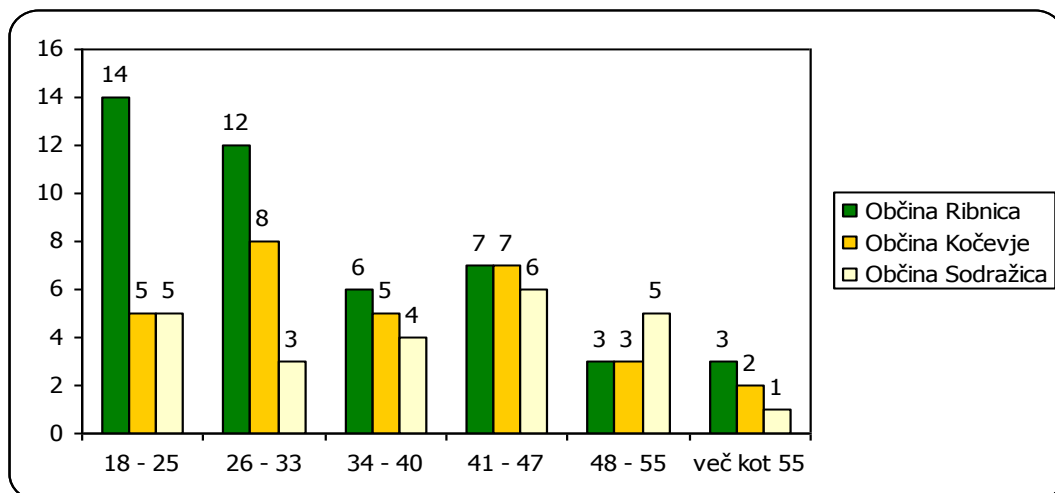
Iz zgornje tabele in grafikona je razvidno, da je bilo največ anketirancev žensk, razen v občini Sodražica, kjer je bilo več anketirancev moških.

Tabela 5: Število anketirancev po starostnih skupinah

	Občina Ribnica	Občina Kočevje	Občina Sodražica
18 - 25	14	5	5
26 - 33	12	8	3
34 - 40	6	5	4
41 - 47	7	7	6
48 - 55	3	3	5
več kot 55	3	2	1
Skupaj	45	30	24

Vir: lasten

Slika 4: Število anketirancev glede na starost



Vir: lasten

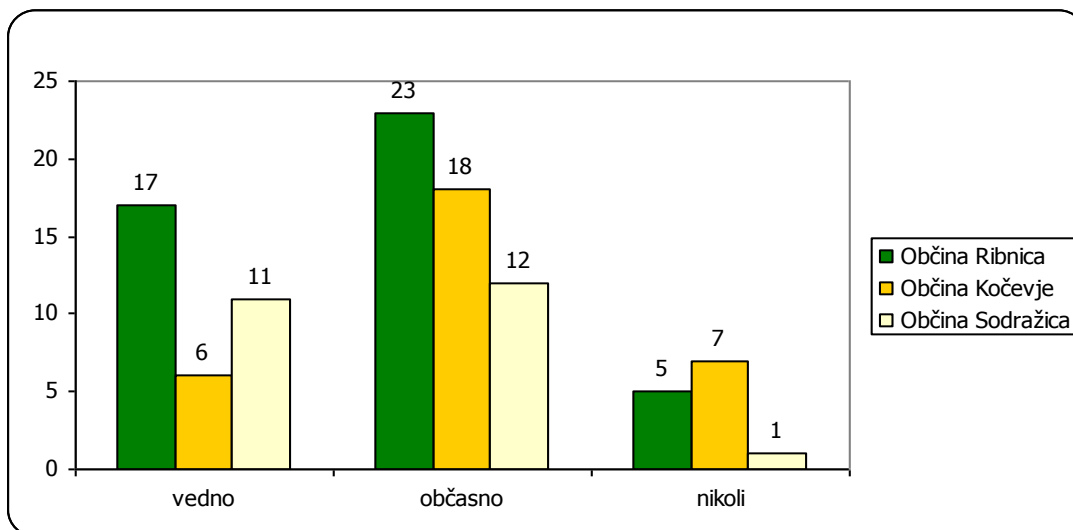
Največ anketiranih oseb v občini Ribnica je bilo starih med 18 in 25 let, najmanj pa 48 let in več. Anketiranci iz občine Kočevje so bili večinoma stari med 26 in 33 let, najmanj anketirancev pa je bilo starih 55 ali več let. V občini Sodražica pa je bilo največ anketirancev starih med 41 in 47 let, le eden je bil star več kot 55 let.

Tabela 6: Kako pogosta je udeležba na lokalnih volitvah?

	Občina Ribnica	Občina Kočevje	Občina Sodražica
Vedno	17	6	11
Občasno	23	18	12
Nikoli	5	7	1
Skupaj	45	31	24

Vir: lasten

Slika 5: Število anketirancev glede na pogostost obiska lokalnih volitev



Vir: lasten

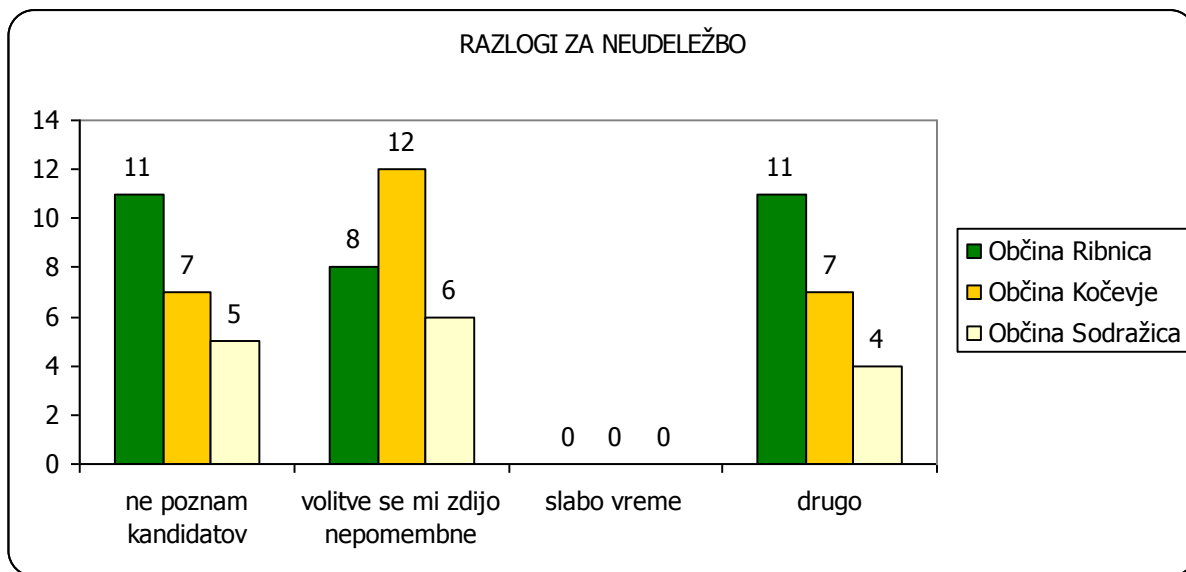
Zgornji grafikon nam kaže, da se volivci v vseh treh občinah večinoma volitev udeležijo občasno. Delež tistih, ki se volitev stalno udeležujejo, je bil največji v občini Ribnica, najmanjši pa v občini Kočevje. Največkrat so možnost »nikoli« izbrali volivci občine Kočevje, najmanjkrat pa volivci občine Sodražica.

Tabela 7: Razlogi za neudeležbo

	Občina Ribnica	Občina Kočevje	Občina Sodražica
ne poznam kandidatov	11	7	5
volitve se mi zdijo nepomembne	8	12	6
slabo vreme	0	0	0
drugo	11	7	4
Skupaj	30	26	15

Vir: lasten

Slika 6: Razlogi za neudeležbo na lokalnih volitvah



Vir: lasten

Največkrat se je kot razlog za neudeležbo pojavil odgovor »ne poznam kandidatov«, sledi pa mu odgovor »volitve se mi zdijo nepomembne«. V občini Ribnica so anketiranci kot razlog za neudeležbo navedli odgovor, da ne poznajo kandidatov, v občini Kočevje in občini Sodražica pa se je največkrat pojavil odgovor, da se jim zdijo volitve nepomembne.

Anketiranci so pod drugo navajali odgovore kot: odsotnost, pomanjkanje časa, nezaupanje v kandidate, neustrezen kandidat, slabo delo izvoljenih predhodnikov, preveč volitev in referendumov, politiki gledajo samo na svojo korist ali korist stranke, kandidati samo obljublajo, premalo realnih ciljev in ukrepov, slaba volilna kampanja.

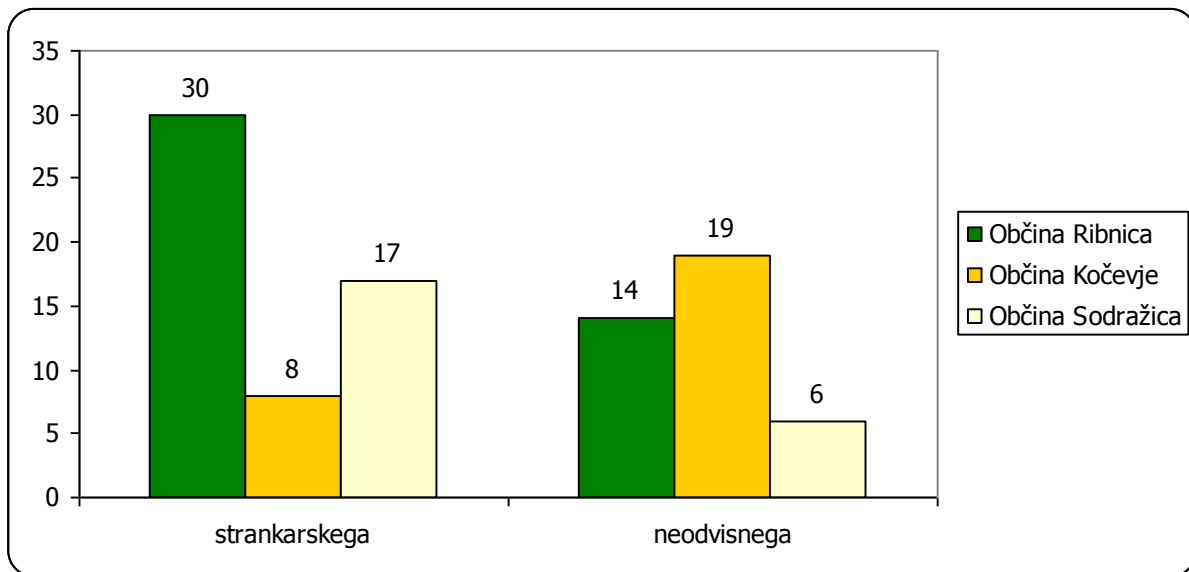
Nihče od anketirancev pa kot razlog za neudeležbo ni navedel slabega vremena, čeprav včasih v medijih zasledimo, da je bil na primer razlog za neudeležbo dež oz. slabo vreme. Očitno anketiranci vremenu ne pripisujejo kakšnega večjega pomena, ko gre za udeležbo na volitvah.

Tabela 8: Število volivcev, ki bi volili strankarskega kandidata in število volivcev, ki bi volili neodvisnega kandidata za župana ali člana občinskega sveta

	Občina Ribnica	Občina Kočevje	Občina Sodražica
strankarskega	30	8	17
neodvisnega	14	19	6
Skupaj	44	27	23

Vir: lasten

Slika 7: Delež anketirancev, ki bi volilo strankarskega ali neodvisnega kandidata



Vir: lasten

V zadnjem vprašanju sem spraševala, katerega kandidata bi volili, če bi bile danes volitve, ali strankarskega ali neodvisnega kandidata.

Iz grafikona je razvidno, da bi volivci iz občine Ribnica in občine Sodražica v večini volili strankarskega kandidata, volivci iz občine Kočevje pa neodvisnega kandidata.

Statistika nam kaže, da se je število izvoljenih neodvisnih kandidatov povečalo. Leta 1994 je bilo za člane v občinske svete izvoljenih 9,4 % neodvisnih kandidatov. Leta 2006 se je ta odstotek povečal na 17,5 %.

11 ZAKLJUČEK

Na lokalnih volitvah volimo predstavnike lokalne skupnosti. Volijo se na neposrednih in tajnih volitvah. Vsak državljan, ki ima volilno pravico, ima pravico, da jo uresničuje v skladu z volilnimi načeli. Volivcu mora biti omogočeno, da se prostovoljno odloči, katerega kandidata bo volil in da mu je med glasovanjem na volišču zagotovljena popolna tajnost. Leta 2006 so volilno pravico imeli tudi državljani Evropske Unije, saj je Slovenija del Evropske Unije postala leta 2004. Ta določba je bila v zakon dodana leta 2005.

Pomemben del volitev predstavlja tudi sistem razdelitve mandatov. V Sloveniji sta večinoma uveljavljena dva, in sicer večinski in proporcionalni sistem. Po katerem sistemu se bodo mandati razdelili, je odvisno od vrste volitev. Župana volimo po večinskem sistemu, člane občinskega sveta pa glede na število članov, ki se jih voli po proporcionalnem ali večinskem volilnem sistemu.

Volilna kampanja je prav tako pomemben del vsakih volitev, saj z njeno pomočjo kandidati predstavljajo svoje programe in cilje, ki jih želijo uresničiti v primeru izvolitve.

Zakon o lokalnih volitvah je bil sprejet leta 1993. Naslednje leto pa so bile na njegovi podlagi prvič izvedene volitve organov lokalnih skupnosti. Do sedaj smo v Sloveniji volili organe lokalnih skupnosti že štirikrat. Naslednje lokalne volitve bodo leta 2010. Od leta 1994 pa do leta 2006 se je število volilnih upravičencev povečalo za 151.404 oseb. Volilna udeležba se je vedno gibala okoli 60 %, izjema je bilo leto 2002, ko je bila volilna udeležba okoli 70 %. Razlog za tako visoko volilno udeležbo naj bi bile tudi predsedniške volitve, ki so potekale istega leta. Udeleženci ankete so dejali, da so predsedniške volitve pomembnejše od lokalnih, vendar pa bi se slednjih udeležili tudi, če ne bi bilo predsedniških volitev.

V diplomskem delu sem se osredotočila na tri občine, in sicer občino Ribnica, občino Kočevje in občino Sodražica, kjer sem raziskovala volilno udeležbo. Raziskava je pokazala, da so imeli v letih 2002 in 2006 najvišjo volilno udeležbo v občini Sodražica. Občini Ribnica in Kočevje pa dosejata približno enako volilno udeležbo.

Glede na podatke iz leta 2002 in 2006 lahko na volitvah naslednje leto najvišjo volilno udeležbo pričakujemo v občini Sodražica. Če pogledamo odgovor na vprašanje, kako pogosto se udeležite lokalnih volitev, lahko najvišjo volilno udeležbo pričakujemo v občini Sodražica, približno 45 odstotno. Najnižjo volilno udeležbo naj bi po podatkih, zbranih z anketo, imeli v občini Kočevje, okoli 19 odstotkov. Volilna udeležba Občine Ribnica bi bila na podlagi teh podatkov okoli 37 odstotkov. Ta napoved sicer ne more biti točna, saj bi za bolj točen rezultat potrebovala večje število anketirancev.

Tudi na naslednjih volitvah lahko po podatkih Statističnega urada pričakujemo uspeh neodvisnih kandidatov, saj so le-ti na vsakih naslednjih volitvah od leta 1994 naprej dosegali boljše uspehe. Če pogledamo odgovore, ki so jih podali anketiranci, lahko pričakujemo, da bodo volivci v občini Ribnica in občina Sodražica volili strankarskega

kandidata, v občini Kočevje pa neodvisnega. Odgovori občanov občine Kočevje so me kar malo presenetili, saj imajo v Kočevju že od prvih volitev leta 1994 istega župana. Mogoče so si občani Kočevja zaželeli malo spremembe, kar pa ni vedno slabo.

LITERATURA

1. DEBELAK, Slavko. Upravnopravne notranje zadeve. Fakulteta za upravo, Ljubljana, 2007.
2. GRAD, Franc. KAUCIČ, Igor. RIBIČIČ, Ciril. KRISTAN, Ivan. Državna ureditev Slovenije. Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, 1999.
3. GRAD, Franc. Lokalna demokracija: organizacija in volitve. Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, 1998.
4. GRAD, Franc. Lokalni organi. V: VLAJ, Stane (ur.): Vodnik po slovenski lokalni samoupravi. Inštitut za lokalno samoupravo, Ljubljana, 2001, str. 47–59.
5. GRAD, Franc. Problematika in perspektive lokalnih volitev. Zbornik referatov Portorož '96. Ljubljana, 1996.
6. GRAD, Franc. KAUCIČ, Igor. Ustavna ureditev Slovenije. GV založba, Ljubljana, 2003.
7. GRAD, Franc. KAUCIČ, Igor. Ustavno pravo Slovenije. Visoka policijsko-varnostna šola, Ljubljana, 1997.
8. GRAD, Franc. Volitve in volilni sistem. Inštitut za javno upravo pri Pravni fakulteti, Ljubljana, 2004.
9. KRAŠOVEC, Alenka. Volilne študije. Fakulteta za družbene vede. Ljubljana, 2007.
10. LAVTAR, Roman. Sodelovanje prebivalcev v Slovenskih občinah (participacija prebivalcev pri odločanju o javnih zadevah na lokalni ravni v Sloveniji). Inštitut za lokalno samoupravo in javna naročila, Maribor, 2007.
11. ŠMIDOVNIK, Janez. Lokalna samouprava, Cankarjeva založba, Ljubljana, 1995.
12. Statistični urad Republike Slovenije. Lokalne volitve 1994–2006. Statistični urad Republike Slovenije, Ljubljana, 2007.

VIRI

1. Zakon o lokalnih volitvah. Ur.l. RS, št. 100/2005-UPB1, 22/2006-UPB2, 94/2007-UPB3, 45/2008
2. Zakon o lokalni samoupravi. Ur.l. RS, št. 100/2005-UPB1, 94/2007-UPB2, 76/2008
3. Zakon o volilni in referendumski kampanji. Ur. l. RS, št. 41/2007
4. Zakon o evidenci volilne pravice. Ur. l. RS, št. 1/2007-UPB1
5. Zakon o volitvah v državni zbor. Ur. l. RS, št. 109/2006-UPB1
6. Državna volilna komisija.
URL=»http://www.dvk.gov.si/LOKLANE_VOLITVE_2006/index.html«. 28. 5. 2009
7. Lokalne volitve 2006. URL=»<http://volitve.gov.si/lv2006/>«. 9. 6. 2009
8. Lex Localis. Volitve in lokalna demokracija. 2003, št. 2, str. 1–14
9. Statistični urad Republike Slovenije.
URL=»<http://www.stat.si/pxweb/Database/Splosno/Splosno.asp>«. 20. 6. 2009
10. Odločbe Ustavnega sodišča št.: U-I-381/98, U-I-345/02, U-I-401/02, U-I-392/06, U-I-468/06

SEZNAM SLIK IN TABEL

- Tabela 1: Primer razdelitve mandatov po proporcionalnem sistemu (str. 11)
- Tabela 2: Kandidatke za županjo in kandidati za župana ter izvoljeni (str. 26)
- Tabela 3: Volilna udeležba leta 2002 in leta 2006 v izbranih občinah (str. 34)
- Tabela 4: Število anketirancev po spolu (str. 35)
- Tabela 5: Število anketirancev po starostnih skupinah (str. 36)
- Tabela 6: Kako pogosta je udeležba na lokalnih volitvah? (str. 37)
- Tabela 7: Razlogi za neudeležbo (str. 38)
- Tabela 8: Število volivcev, ki bi volilo strankarskega kandidata in število volivcev, ki bi volilo neodvisnega kandidata (str. 39)
- Slika 1: Izvoljene županje in župani po številu izvolitev (str. 27)
- Slika 2: Volilna udeležba v % (str. 34)
- Slika 3: Število anketirancev glede na spol (str. 36)
- Slika 4: Število anketirancev glede na starost (str. 37)
- Slika 5: Število anketirancev glede na pogostost udeležbe na lokalnih volitvah (str. 38)
- Slika 6: Razlogi za neudeležbo na lokalnih volitvah (str. 39)
- Slika 7: Delež anketirancev, ki bi volili strankarskega ali neodvisnega kandidata (str. 40)

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

Z EVP	Zakon o evidenci volilne pravice
ZLS	Zakon o lokalni samoupravi
ZLV	Zakon o lokalnih volitvah
ZVDZ	Zakon o volitvah v državni zbor

PRILOGE

Priloga: Anketni vprašalnik

ANKETA

Pred vami je anketa na temo lokalnih volitev. Z njo želim v svoji diplomski nalogi ugotoviti v kateri občini je volilna udeležba najnižja, kateri spol in katere starostne skupine se najmanj udeležujejo volitev ter razloge za neudeležbo.

1. Iz katere občine prihajate?

- a) občina Ribnica
- b) občina Kočevje
- c) občina Sodražica

2. Katerega spola ste?

- a) moški
- b) ženski

3. Vaša starost?

- a) 18 – 25
- b) 26 – 33
- c) 34 – 40
- č) 41 – 47
- d) 48 – 55
- e) več kot 55 let

4. Kako pogosto se udeležujete lokalnih volitev?

- a) vedno
- b) občasno
- c) nikoli

5. Kaj je po vašem mnenju razlog za vašo neudeležbo na lokalnih volitvah?

- a) ne poznam kandidatov
- b) volitve se mi zdijo nepomembne
- c) slabo vreme
- č) drugo: _____

6. Če bi bile danes volitve, ali bi volili strankarskega kandidata ali neodvisnega kandidata?

- a) strankarskega
- b) neodvisnega

Najlepša hvala za vaše sodelovanje!

IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA

Ajda Henigman, rojena 23. 11. 1987 v Ljubljani, izjavljam, da sem izključna avtorica diplomskega dela z naslovom *Lokalne volitve*. Strinjam se z objavo svoje diplomske naloge na spletnih straneh.

Lektorica: Petra Stopar

Ajda Henigman